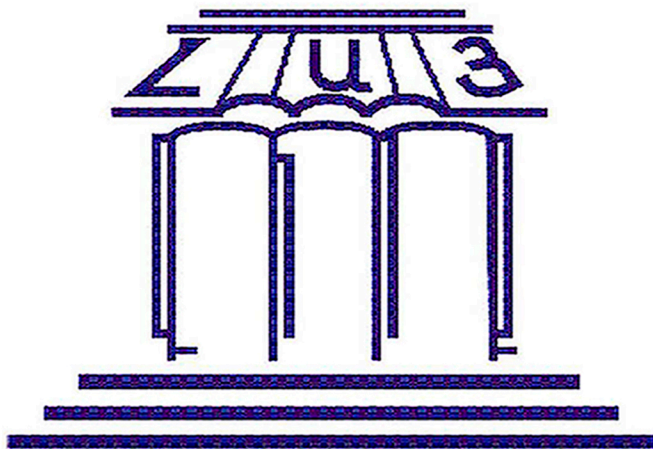

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

N 318

C19260476

Հ. Ս. Խ. Ն.

Պրոլետարներ բոլոր յեղիքների, միացե՛ք

№ 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

№ 20

Խ Ր Ժ Ի Թ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ւ

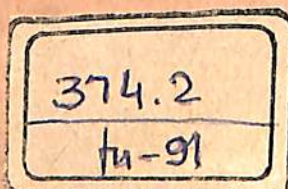
№ 1

№ 1

ԵՐԵՎԱՆ

ՏՐԵՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

1924

№ 318 374.2
h-91

16 MAR 20 476

621385

Հ. Ս. Խ. Հ.

Պրակտիկական բարձրագույն դպրոցի

№ 20 ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

== Խ Ր Ժ Ի Թ ==
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ==

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ւ

№ 1

№ 1

ԵՐԵՎԱՆ
ՏՐԵՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
1924

14 MAR 2019

52.727

60004.66

ՔԱՂԼՈՒՍԳԼԽՎԱՐԻ ԹԵԶԻՍՆԵՐԸ ՌՈՒՍ. ԿՈՄ.
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 13-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՄԱՐ.
ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԿԵՆՏ. ԿՈՄԻ ԿՈՂՄԻՑ

1. Այժմ գյուղը գտնվում է յերկճյուղ ճանապարհի վրա, ապրում է բեկման մոմենտ, այժմ կազմվում է նրա նոր յերեսը: Նրանից, թե ինչպիսին կ'լինի այդ յերեսը, կախված է խորհրդային իշխանության և մեր կուսակցության հետագա բաղդը: Այդ պաճառով ել ներկայումս գյուղի աշխատանքը հանգիստանում է ամենաեռական և հարվածային աշխատանքներից մեկը:

2. Գյուղի ուսումնասիրությունը, վոր վերջին ժամանակներս կատարեցին կուսակցությունը, Քաղրուսդիվորը և Կոմյերիտմիությունը, մատնանշում է այն, որ գյուղի կուլտուրական մակարդակը շատ ցածր է, զոր սովորական ագիտացիան և պրոպագանդան նրան չեն շոշափում քանի վոր լրագիրը, գիրքը և այլն գյուղը չեն բնկնում, չեն համապատասխանում գյուղին և գյուղացիներին քեչ են հասկանալի:

3. Մեր գյուղի ներկա կուլտուրական մակարդակի ժամանակ յուրաքանչյուր քաղաքական աշխատանք գյուղում անպայման պետք է շողկապվի գրագիտության բարձրացման, ամենահիմնական գիտելիքների տարածման և ամենահիմնական կուլտուրական ոճանգակության հետ:

4. Ընկ. Լենինը իր վերջին ճառերում բազմիցս անգամ շեշտել է, վոր այժմ հետագա առաջնությունը գեպի սոցիալիզմ տանող ճանապարհով հնարավոր է միայն գյուղի կուլտուրական բաղայի վերելքի շնորհիվ: Քաղրուս աշխատանքը գյուղում այժմ ամենակենսականն է կոմունիզմի հաղթանակի տեսակետից:

5. XII-րդ համագումարի ժամանակից փայլուն կերպով նշմարված գյուղի արթնացումը, միջակի և չքավորի ձգտումը կազմակերպելու, իրենց տնտեսությունը բարձրացնելու, բնագնաուր կուլտուրական վերելք կատարելուներկա մոմենտը գյուղում կուլտուրական աշխատանք տանելու համար դարձնում են հստակագես բարենպաստ:

6. Այն ինչ վոր այժմս գյուղում քաղլուս աշխատանքի ուղղությամբ արվում է, համադանց քիչ է, և այդ աշխատանքը տարվում է ծայր աստիճանի վոչ նախագծված և հաճախ քիչ նպատակահարմար ձևով: Ուժերը և միջոցները ցրված են, կազմալուծված և այդ պատճառով էլ քիչ արդյունքներ են տալիս, բան այդ կլինեք ընդհանուր նախագիծ ունենալու դեպքում:

7. Անհրաժեշտ և գյուղի քաղլուս աշխատանքի մասին ունենալ, կուսակցության կողմից հաստատված պարզ նախագիծ, իսկ հետո միացնել բոլոր ուժերը այդ ծրագիրը կյանքի մեջ իրականացնելու համար:

8. Կուսաբացության վերջին համագումարները գյուղական բոլոր քաղլուս աշխատանքների կենտրոնը, հենման կետը, ընդունեցին շրջանային խրճիթ-ընթերցարանը: Անհրաժեշտ և շուտամիտլա կերպով վերջացնել այն բոլոր կազմակերպչական աշխատանքները, վորոնք անհրաժեշտ են խրճ-ընթերցարանում կենտրոնացնելու շրջանի բոլոր գրադարանների, լիկկայանների, խմբակների և այլ կուլտուրական-լուսավորչական հիմնարկների գեկամարությունը:

9. XII համագումարից հետո անցած ժամանակը ցույց տվավ, վոր կանոնավոր կերպով դրված խրճիթ ընթերցարանը իրենից ներկայացնում է արդեն գյուղի կուլտուրական կայքի վրա լուրջ կերպով ազդող, խելական և ծայր աստիճանի կենդանի մի կենտրոն:

10. Ամենալուրջ աշխատանքը խրճիթ-ընթերցարանում պետք է լինի ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ (խոսքի լայն խմաստով վեր-

ցրած) աշխատանքը: Այդ նպատակով կազմակերպվելու է տեղեկատու սեղան: Աշխատանքը պետք է հենվի խրճիթ ընթերցարանի, հաստատուն գրադարանների մանրագնին կերպով մշակված ծրագիրներ ունեցող խմբակների աշխատանքների, լիկկայանների և հասակավորների ամեն տեսակի գորոցների վրա: Լրագրի ընթերցումը, գյուղ-թղթակցային աշխատանքը—վոր սովերեցնում է ավելի ավ ուսումնասիրել շրջապատը, կենդանի խոսք է մտցնում զգուշը—սրանք են խրճիթ—ընթերցարանի հիմնական աշխատանքները: Իսկ խրճիթ-ընթերցարանի կապը հաստատուն գրադարանների և շրջիկ գրադարանների հետ լրացնում է այդ աշխատանքը:

10. Առանց խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքի հետ կապ հաստատելու, վոր միացնում է շրջանի ամբողջ քաղլուսաշխատանքը գյուղում վոչ մի կուլտուրական աշխատանք չպետք է տանել: Շրջանային քաղլուսակենտրոնի աշխատանքների ուժեղացման համար նրան կից անհրաժեշտ է կազմակերպել խրճիթ-ընթերցարանի խորհուրդ-ժառնակցություն տեղային գյուղացիություն, կոմկուսի և կոմյերիտմիություն բլիշների, գործկոմի, կոոպերատիվի լուսաշխի և հողանտառ միությունների ներկայացուցիչների:

11. Անհրաժեշտ է, վոր արհմիությունները ներկա մոմենտում գյուղում տարվող աշխատանքների համապետական նշանակությունը հաշվի առնելով ընդհանուր նախագիծով տարվող ընդհանուր աշխատանքներին առավմ մասնակցություն ցույց տային: Գյուղի կուլտուրական մակարդակի բարձրացման գործում տրմիությունները անսխալ դիրք բռնելու դեպքում կարող են մեծ դեր խաղալ:

12. Արհմիությունների գյուղական աշխատանքում հատկապես մեծ է լուս—աշխի դերը: Ուսուցչություն մեջ կատարվող քաղաքական շարժման պայմաններում, լուս-

աշխի գյուղական բՆիջների կողմից ինիցիատիվայի և հաներգիայի ցուցագրման դեպքում, գյուղական ուսուցիչը՝ գյուղի խորհրդային հասարակականության ձեվակերպման գործում կարող է դառնալ ակտիվ կուլտուրական ուժ։ Այդ պատճառով ել անհրաժեշտ է առաջնակարգ նշանակություն տալ գյուղական ուսուցչությանը դեպի քաղաքական աշխատանքները գրավելու և նրանց առորյա աշխատանքների ժամանակ անհրաժեշտ քաղաքական մատերյալների (գրքեր, լրագիրներ) մատակարարման խնդրին։

13 Հողանտառ միության և հողօգտկոմատի մարմինների միջոցով անհրաժեշտ է գյուղատնտեսին և յերկրաչափին քաշել քաղաքական աշխատանքների ասպարեզ փորձելով նրանց կապելու վորեվե խրճ. — ընթերցարանի հետ։

14 Անհրաժեշտ է, վորպեսզի լուսօգտկոմատը, առօրե կոմատը, սոց — ապը և մյուս խորհրդային մարմինները, վորոնք կապված են գյուղի հետ նույնպես իրենց ջանքերը ուղղեն գյուղում քաղաքական աշխատանքների միասնական նախագիծ անց կացնելու ուղղությամբ։

15. Գյուղի հետ կապ պահպանելու համար կարմիր բանակը պետք է ամեն կերպ ոգտագործել։ Արձակուրդի մեջ գտնվողների, աերրիտորյալ գորամասերի կադրային կազմի, մինչ զինակոչայինների և կարմիր բանակայինների նամակների միջոցով անհրաժեշտ է գյուղը մոտեցնել խորհրդային պետականության հերթական խնդիրներին։

ԳՅՈՒՂՈՒՄ ՏԱՆԵԼԻՔ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

16 Ներկա տարում լայն քաղաքական-լուսավորչական աշխատանքը գյուղում պետք է դառնա ամենալուրջ և ամենահարվածային խնդիրը։ Այդ ուղղությամբ միացնելով բոլոր պետական և արհեստակցական որգաններին աշ-

խատանքները — Գաղուսգլխավարը և նրա տեղային մարմինները պետք է ձգտեն բոլոր ուժերի և միջոցների կենտրոնացմանը, հիմնված միասնական և խիստ համաձայնեցրած նախագծի վրա։ Վերջինիս մեջ մեծ տեղ պետք է տալ խրճիթ — ընթերցարանի ուժեղացմանը։

Այդ նպատակով Գաղուսգլխավարը իր ջանքերը և պետական — արհեստակցական որգանների ու կուլտ — շեֆային կազմակերպությունների ուժերը զլխավոր առմամբ ուղղում է.

1. Խրճ. ընթերցարանի կանոնավոր և մտածածին գրացուցակի և զանազան հարցերի շուրջ լրացուցիչ ցուցակների կազման կողմը։

2. Գրագարանին անհրաժեշտ գրքերի հրատարակման ուղղությամբ։

3. Համապատասխան կոմպլեկտների կազման և տեղերին բաշխելու կողմը։

4. Կուս — գպրոցների, մանկավարժական տեխնիկումների և կարճատեվ կուրսեր — կոնֆերենցիաների միջոցով խրճիթ-ընթերցարանների համար դեկավարների պատրաստության և վերապատրաստության կողմը։

5. Գյուղական քաղաքական աշխատակիցների համար հանրամատչելի ուղեցույցների հրատարակման կողմը։

6. Դեսլի խրճիթ — ընթերցարանի աշխատանքները գրավելու գյուղխորհուրդներում փոխոգնության կոմիտեներում, կուսակցության կոմյերիտ միության և արհեստակցական միությունների մեջ կազմակերպված ընկերներին։

17. Գավառային բյուջեյի մեջ մինչև այժմ քաղաքական աշխատանքները չափազանց չնչին տեղ են բռնել։ Շրջանային բյուջեն բոլորովին վոչինչ չի տալիս։ Անհրաժեշտ են հաստատուն ցուցմունքներ ա) գավառային բյուջեյից գյուղի քաղաքական աշխատանքների համար հատկացվող գումարի մեծացման, մասնա-

վորապես խրճիթ — ընթերցարանների վառիչների, ինչպես նաև շրջանային գրադարանապետի ու լիկվիդատորի պահպանման ծախսերը պարտադիր կերպով գավառային բյուջեյի մեջ մտցնելու նկատմամբ: Ը) Շրջանային բյուջեյի մեջ խրճիթ — ընթերցարանի տնտեսական ծախսերը և շրջադրուս հրահանգչի պահպանման ծախսերը մտցնելու ուղղությամբ:

18. Շրջանային խրճիթ ընթերցարանների ընդգծած ցանցը տեղային ինիցիատիվայի կարգով կարող է լայնացվել այն պայմանով միայն, վոր գյուղական համայնքները իրենց վրա վերցնեն նրանց (ցանցից դուրս բացածների) ծախսերի հոգատարությունը: Այդպիսի խրճիթ-ընթերցարաններին, ինչպես նաև հաստատուն ցանցի մեջ մտնողներին նյութապես կարելի չէ ուժանդակել միայն կուլտ շեֆային կարգով:

19. Անհրաժեշտ է խրճ — ընթերցարանին մատակարարել ինքնարժողությամբ զրքեր և լրագրներ: Անհրաժեշտ է այնպես անել, վոր այդպիսիների փոխադրությունը կատարվի ձրիաբար: Նույնպես անհրաժեշտ է, վոր դանազան հիմնարկների հետ գլազրությունները կատարվեն ձրիաբար:

20. Կուսակցությունը պետք է բազմակողմանի կերպով նպաստի այնպիսի պայմանների ստեղծմանը, վորպիսիք քաղլուսավարներին հնարավորություն կտան, աշխատակիցների և միջոցների կողմից չնեղվելով, գյուղական աշխատանքներին այնպիսի ծավալ տալ, վորպիսին հրամայական կերպով թելադրվում է ներկա հանգամանքների կողմից:

ԽՐՃԻԹ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՆԵՐԸ ՅԵՎ «ԿԱՐՄԻՐ ԱՆ-ԿՅՈՒՆՆԵՐ»

Ներկայումս մենք ձգտում ենք ամբողջ Ռուսաստանը պատել խրճիթ — ընթերցարանների խիտ ցանցով: Ուստի մեր առաջադրած խնդիրներից ամենակարեւորն է կազմակերպել բոլոր շրջաններում խրճիթ-ընթերցարաններ: Բայց և պետք է աշխատենք այնպես անել, վոր չ'ըսվածները շրջակա գյուղերի քաղլուսավարական աշխատանքների ուղղվելը այլ ընդհակառակը պետք է ընդառաջ դնանք նրանց ավելի ուժեղացնելու համար: Շրջանային խրճիթ-ընթերցարանները պետք է ոգնեն հարեւան գյուղերին «կարմիր անկյուններ» կազմակերպելու գործում, վորոնք բարենպաստ պայմաններում կարող կը լինեն փոխվել տեղական խրճիթ-ընթերցարանների: Այսպիսի «կարմիր անկյուններ» կարող են բացվել նայել զանազան հիմնարկություններին՝ դպրոցներին, կոոպերատիվներին և գյուղխորհուրդներին կից յերկաթագծի կայարաններում կամ հենց ուղղակի այս կամ այն գյուղացու խրճիթում, յեթե նա կը համաձայնվի, վոր իր խրճիթում հարեւանները ազատ ժամերին հավաքվեն ու միասին զրուցեն, ընթերցեն, խորհեն այս կամ այն հարցի շուրջը և այլն: Շրջանային խրճիթ ընթերցարանը, վոր թե միայն պետք է աջակցի հարեւան գյուղերում «կարմիր անկյուններ» բացելուն այլ նաև պետք է մշտական կապ պահպանի նրանց հետ կազմակերպվելով պարբերաբար թերթեր, գրքեր, տեղեկություններ և ցուցմունքներ տալու գործը:

Յեթե գյուղում կան այլ և այլ կուլտուրկրթական հիմնարկություններ, ինչպես քաղլամբականեր, կուլտ. լուսավորչական կենտրոններ և այլն, պետք է նրանց հետ կապվել և ոգտագործել նրանց ակտիվությունը, խրճիթ ընթերցարաններ կազմակերպելու գործում: Անհրաժեշտ է ամենուրեք աւենալ բնականապես առաջացած և ազգաբնակչության

միրջեւա մատներ ձգած քաղլուսվարական բջիջներ: Թող
յուրաքանչյուրը այդ բջիջներէն ունենա իր յուրահատուկ
Ֆիզիոնոմիան, այդ փուլթ չե, միայն թե կապված լինեն
խրճիթ-ընթերցարանի հետ և գտնվեն նրա դեկավարու-
թյան և ազդեցութեան տակ: Կարող ե պատահել վոր այն
գյուղը, վորտեղ գտնվում ե խրճիթ—ընթերցարանը
շատ մեծ ե և չի կարողանում բոլոր հաճախողներին տեղա-
վորել այդ դեպքում վնաս չե, յեթե բացի խրճիթ-ընթեր-
ցարանից, գյուղի զանազան մասերում բացվեն նայել մի
շարք կարմիր անկյուններ, միայն նրանց հարկավոր ե
կապել խրճիթ ընթերցարանի հետ:

Ն. Կուսպուտյան:

ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՎԱՂԱՌՈՒՄԶԻՄՆԱՐԿ

«Այն ինչ վոր կոտարվում ե ասոր քաղլուստեխա-
սանքի աղյուսթյամբ գլո դում, չափազանց լիչ ե, և այդ
աշխատանքն ել տարվում ե կլսանալաւահարմար և
անկտնոն ձեւով»: այսպես ե բնորոշում քաղլուսհիմար-
կների այն անկազմակերպ դրությունը. վոր գոյութուն
ունի ամենուրեք և հատկապես մեզ մոտ կուս. XIII բդ
համագումարը: Ի հարկե դա ունեցել ե իր (որեկտիվ յեք
բեմն և սուրեկտիվ) պաճառները, վորոնց մանրամասն ու-
սումնասիրութեամբ և հրապարակմամբ հնարավորութուն
ստեղծվեց ընդգծելու քաղլուսաշխատանքի խորացման ու
զարգացման հուները: Յեւ ի նկատի ունենալով այն հան-
գամանքը, վոր «քաղլուսաշխատանքն գլոյում ույժմ ա-
մեկակենսական ե կոմունիզմի հաղթանակի սեպակից»
և վոր «այն քաղլուսաշխատանքն գլոյում աւել ե լի ի
առաջիկա տարվա ամենակարգվոր հարվածային խղիւր»
(XIII բդ համագ. բանաձեւից) կուսակցութեան վերջին
համագումարը չափազանց խոշոր ուշադրութեան դարձ-

րեց այդ խնդրին և ամենամանրամասն ու բազմակողմանի
կերպով մատնանշեց այն ուղիներն ու միջոցները, ինչպես
նայել քաղլուսաշխատանքի բովանդակութեանը, վոր ան-
հրաժեշտ ե կիրառել քաղլուսհիմարկների գործնեյությու-
նը կանոնավորելու և գյուղի կուլտուրական մակարդակը
բարձրացնելու համար:

Քաղլուսաշխատանքի և քաղլուսհիմարկների ներկա
դրութեան հիմնական պատճառներից մեկն այն եր, վոր
«ուժեւն ու միջոցները ցրված են, բաժան բաժան յե-
ղած, դրա համար ել տալիս են չնչին արդոււնք». հետեւա-
բար անհրաժեշտ ե ամենախիստ կենտրոնացում:

«Շրջանային խրճիթ-ընթերցարան» ահա այն կենսա-
կան փոկուսը, վորի կուլտուրական ճառագայթները լուս-
ավորելու են խավար շրջապատը: Պետք ե ամբողջ ուշա
դրութեանը կենտրոնացնել այդ շրջանային խրճիթ-ընթեր-
ցարանների վրա, դրանք դարձնել կուսակցական, խորհրդա-
յին գծի ու շինարարութեան հիմնադիրները և տարածող-
ները գլոյում: «Վոչ մի կուլտաւաւանք չի տարվում
գլոյում առանց շտկաւաւանքն ու խնդիր-ընթերցարանի
աշխատանքին» ասում ե հրամայական ձեւով XIII բդ
համագումարը վերջ տալու համար կրիւովյան «կարապ
ձուկն և խեչափառ» (Лебедь, щука и рак) դրութե-
անը:

Այդ կենտրոնացումն իրականացնելու և քանակով քիչ
բայց վորակով բարձր քաղլուսհիմարկներ ունենալու հա-
մար անհրաժեշտ ե ունենալ շրջանային որինակելի խր-
ճիթ-ընթերցարաններ հայերի և ազգային փոքրամասնու-
թյունների համար: Դա կը պարփակի շրջանի ամբողջ
կուլտուրական գործը՝ իր մեջ ընդունելով նայել զրադա-
րաններն ու այլ կուլտ հիմնարկները:

Քաղլուսհիմարկի միասնականութեան գաղափարի իրա-
կանացմանը հասնում եք շրջանային խրճիթ-ընթերցարա-
նի վարչութեան միջոցով, վորը կազմվում ե գյուղի թե

կուլտուրական ուժերից, — կոմբիլիշ, կոմբիլիտի, թյուն, գպրոց, գյուղխորհուրդ, կոոպերացիա և հոգանառ, թե անմիջապես աշխատավոր գյուղացիության միջից ընտրվածներին: Շնորհիվ նույն ուժերի համագործակցության հնարավոր կը լինի կանոնավորել առաջին հերթին որինակելի խրճիթ ընթերցարանը:

Բայց դրանով չի վերջանում կազմակերպական աշխատանքը և, հատկապես մեզ մոտ, հրապարակ ե իջնում նայել շրջանային խրճիթ ընթերցարանի կահավորման հարցը: Մինչ այժմյան ցրվածությունն ու տարածումը քաղուստաշխատանքի ասպարեզում խորացման փոխարեն, ինչպես նայել այն հանգամանքը, վոր համարյա բոլոր չունեն քաղուստի մարկները կամ չափազանց աննշան ունեյին, պատճառ ե դարձել կահավորման ու անհրաժեշտ գրքերի, թեկուզ նոր գրականության բացակայության քաղուստի մարկներում: Միասնականության և խորացման գաղափարն ամենախիստ կերպով կիրառելով և ունենալով ամբողջ Հայաստանի Ս. Խ. Հ. մեջ բնդամենը 75 որինակելի շրջանային խրճիթ-ընթերցարաններ՝ պետք ե մեծացնել դրանց բոլորն ու դարձնել ունակ կարողանալու համար ունենալ շրջանային խրճիթ-ընթերցարանի վարիչ-քաղուստահանգիշ բավարար ուժիկով, կահավորել ու շենքը կանոնավորել, ձեռք բերել անհրաժեշտ նոր գրականություն և լրագիրներ ու լուծել վառելիքի և լույսի հարցը: Նա այն հիմնական խնդիրն ե, առաջ փորի հնարավորություն չունենք կանոնավորելու շրջանային խրճիթ-ընթերցարանը: Այդ նկատառումով ե, վոր համագումարը շեշտում ե անհրաժեշտությունը շուտափույթ վերջացնելու կազմակերպչական աշխատանքը և անցնելու խորացված բովանդակության: Յուրաքանչյուր որինակելի խրճիթ ընթերցարանի, ըստ քաղուստգլխավորի տեղերին ուղարկած նախահաշիվի, հարկավոր ե մինիմում 565ռ. տարեկան: Քանի

վոր նախահաշիվային հարցը խիստ խոչընդոտների յե հանգիշում գործկանների կողմից, այդ պատճառով ել XIII-րդ համագումարը կանխում ե նայել այդ ու հրահանգում գավգործկաններին, վոր շրջանային նախահաշիվների մեջ մտցնեն քաղուստի մարկի ծախսերը (§ 17):

Նախահաշիվը կա, կազմակերպչական աշխատանքները կատարվել են, խրճիթ ընթերցարանի վարչությունը կազմված ե, բայց անհրաժեշտ են ակտիվ աշխատակիցներ՝ անմիջականորեն կապված քաղուստի մարկին. հարկավոր ե ամուր ու տևական կապը քաղուստաշխատակիցների:

Սա հիմնական խնդիրներից մեկն ե: Առանց կուսակցության ու կոմսոմոլի ակտիվ աշակցության և մաքսիմում ուշադրության, հնարավոր չի լինի իրագործել XIII-րդ համագումարի վերջում երբ քաղուստաշխատանքի նկատմամբ: Քաղուստաշխատակիցների հաճախակի փոփոխումներն ու ակտիվը առաջ չբաշխն այդ ասպարեզի համաքանհանդարձելի յե ներկա պայմաններում: Այդ պատճառով ել XIII-րդ համագումարի բանաձևն իր-19 կետում մասնաճշտում ե. «կուսակցությունն ամեն կերպ պիտի աջակցի սեղծելու այնպիսի պայմաններ, վորոնց մեջ քաղուստական յնեղվելով փոյ միջոցներից յեվ փոյ աշխատակիցներից կարողանային գուղի աշխատանք ծավալել այն չափով, ինչ չափով հրամայակոտորեն քեղուստ ե ներկա վիճակը»: Սրանով արդեն խոշոր չափերով ապահովվում ե քաղուստաշխատանքի բեղմնավորությունը:

Այգպիսով XIII-րդ համագումարը լողունգ ունենալով դեպի մաստաները, գյուղում տարվելիք կուս կրթական աշխատանքներին հսկա տեղ ե հատկացրել ու հրամայական դարձրել բոլոր խորհրդային և կուսակցական արդանների համագործակցությունը գյուղում: Այդ հանդամանքն հատկապես հրամայական ե ու անհրաժեշտ այժմյան պայմաններում, յերբ գյուղը կուլտուրապես

բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է կուսակցական և խորհրդային գիծն անցկացնող ակտիվ պատրաստել գյուղում: Գաղտնիք չէ վոչ վորի համար, վոր Բաղլուսա-խասակիցների պատրաստված կադր չունենք: Իսկ առանց դրա խորացված աշխատանք տանելը կը լինի բավական դժվար ու անարդյունավետ: Վորակավորյալ կամ պատրաստի քաղլուսաշխատակիցը վոչ միայն խրճիթ-ընթերցարանը կարգի կը դցի ու կը դարձնի այն որինակելի, այլ նաև գյուղությամբ կը կարողանա իրականացնել միասնականության գաղափարն ու կուլտուրական ուժերի համագործակցությունը: Իսկ քաղլուսաշխատակիցների կադր պատրաստելը հեշտ գործ չէ և անհրաժեշտ է ուժերի լարումն, համառ կամք հենց այս տարի: Թեկուզ 75 խրճիթ-ընթերցարանների վարիչներ և 9 գավառային կենտրոնների համար իրական գրադարանապետներ պատրաստելու և վորակավորելու համար:

Յուրաքանչյուր կուսակցական, կոմյերիտական և խորհրդային ակտիվ աշխատակից պարտավոր է ամենայն մանրամասնությամբ ուսումնասիրել և յուրացնել XIII բդ համագումարի բանաձևը գյուղի կուլթ կրթական աշխատանքի մասին և ամեն ջանք թափել դրա կյանքի մեջ կիրառելու:

Գ. Քաջախյան

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ 42

№ 1019

6—հունիսի 24 ր.

Քաղլուսգլխավար

ԳԱՎԱՐԴԱՆՈՒՄԱՐՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԼՈՒՍ-ԱՇԽԻ ԲԱՐՏՈՒՂԱՐՆԵՐԻՆ

Այն հանգամանքը, վոր գյուղում տարվելիք աշխատանքի ասպարեզում խոշոր անելիքներ ունի գյուղ ուսուցիչը՝ ինքնին արդեն անհրաժեշտ ու անխուսափելի չէ դարձնում գավառալուսավարի ու լուսաշխի համագոր-

ծակցությունը: Քանի վոր գյուղ ուսուցչին աշխատանքի կապելու համար անհրաժեշտ է քաղաքականորեն վերապատրաստել նրան, իսկ այդ ուղղությամբ մեծ անելիքներ ունի լուսաշխի և միշտ գրականություն է մատակարարում, ուրեմն և համագործակցությամբ կարելի կը լինի նպատակահարմար ձևով կադմակերպել այդ գործը: Նամանավանդ գավառալուսավարն իր տեղերի ապարատով և շրջիկ գրագարանի միջոցով կը կարողանա լուսաշխի գրականությունը հասցնել գյուղական բոլոր ուսուցիչներին և հնարավորություն տալ միշտ տեղյակ լինելու ընթացիք աշխատանքին: Այդ տեսակետից ուրեմն գավառալուսավարն ու լուսաշխի միացյալ ուժերով պետք է ձեռք առնեն համապատասխան ու անհրաժեշտ միջոցներն ուսուցչին ակտիվ աշխատանքի կապելու և գյուղի կուլտուրական գործին լծելու համար: Ինչպես գրականության մատակարարումը, նույնպես և ձեռք բերելն ու գնումը, յեթե կատարվեն այդ 2 մարմինների համագործակցությամբ ու միացյալ ուժերով, արդյունքը կըլինի ակներև ու մեծ:

Այդ տեսակետից առաջին իսկ հերթին անհրաժեշտ է լուսաշխների բաշխած գրականությունը, վոր գտնվում է հենց իրենց քարտուղարների մոտ կամ այլ հիմնարկներում, անմիջապես կենտրոնացնել քաղլուսիմնարկներում, քաղաքներում՝ ակումբում, իսկ գյուղերում՝ խրճիթ-ընթերցարաններում: Դա հնարավորություն կտա ցրված գրականությունը կենտրոնացնելու, յեղածն ի մի հավաքելու և ավելի նպատակահարմար ձևով ոգտագործելու:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է ստուգել տեղերին բաշխած գրականության վորակն ու ոգտագործման չափը և միացյալ ուժերով ավելի ինտենսիվ դարձնել ոգտագործումը և համապատասխան գրականությամբ հարստացնել յեղածը:

Անհրաժեշտ է նաև անմիջապես միացյալ ուժերով շրջիկ գրադարաններ կազմել և ունեցած գրականությունը հասցնել ամեն մի ուսուցչին ու նպաստել նրա քաղաքագետ դասնալուսին:

Այդպիսով հարվածային խնդիր է դառնում գրադարանների կենտրոնացումը քաղաքային կենտրոններում և ուսուցչության վերապատրաստության գործի կանոնավորումը համագործակցության միջոցով:

Նախքաղաքային տեղեկալ՝ (ՔԱՅԱՂՅԱՆ)

Լուսաշխի կենտրոնացության

պատ. քարտուղար՝ (Ս. ԹՈՓՉՅԱՆ)

ՔԱՂԱՌԻՍԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՄԵԹՈԴԻՆԵՐ

I

ԵԲՍՎՈՒՐՍԻԱ

Ժամանակ է արդեն և անհրաժեշտ տեսականից ու խոսքից անցնելու գործնականին, ցուցադրմանը: Համոզելու և հասկացնելու համար աշխատավոր գյուղացուն անհրաժեշտությունն իր անտեսությունը գիտական հիմունքներով կազմակերպելու, անհրաժեշտ է գործնական կերպով ցույց տալ, թե ինչ տարբերություն կա պիտանքի և վոչ գիտական ձևերով տարվող անտեսությունների մեջ:

Յուրաքանչյուր դասախոսություն ու զեկուցում չինարարական հարցերի և գյուղատնտեսության զարգացման մասին պետք է հարստացվի տեսողական, փորձական նյութով և իրականի մեջ ցույց տալով: Դրա համար ամենանպատակահարմար միջոցը եֆսվուսիան է:

Անհրաժեշտ է կազմակերպել թե ամառը և թե ձմեռը եֆսվուսիաներ գեպի որինակելի անտեսությունները: լավ և որինակելի դաշտ, այգի, բանջարանոց, փե-

թակ, գյուղատնտեսական արտել, պանրագործարան, գյուղատնտեսական կայան և այլն: Այդ եֆսվուսիաների ժամանակ որինակելի անտեսություն վարիչը կամ համապատասխան մասնագետը տալիս է մանրամասն բացատրություններ, հասկացնում տարբերությունը որինակելի անտեսություն և վատերի, մատնանշում է ինչպես է ստացվել այդ գրական արդյունքը և այլն:

Այդ գյուղատնտեսական եֆսվուսիաները պետք է լայն տարածում ստանան բոլոր գյուղերում և մասնակցելու կոչեն ամբողջ աշխատավորությանը: Քանի վոր այդ միանգամից անհար կրկնի, պետք է այդ եֆսվուսիաներին ձեռնարկեն կոմյերիտականներն ու կոմբիլիշիանդամները: Ամեն մի եֆսվուսիայից հետո խորհիթ-ընթերցարանում պետք է կազմակերպել զրույց ու պարզել արդյունքները: Սրանով թե կրտավորվի եֆսվուսիաների ուղեգրում տեսածը, վոր կիրառեն իրենց կյանքում և թե կարող են չմասնակցողների հետաքրքրությունը շարժել և նրանց համոզել հաջորդ եֆսվուսիային մասնակցելու:

Կարելի չէ բացի գյուղատնտեսական եֆսվուսիաներից, կազմակերպել եֆսվուսիաներ նաև գեպի որինակելի գյուղացի, խորհիթ-ընթերցարանը, քաղաքի խորհրդային և կուլտուրական հիմնարկներն ու գործարանները, ինչպես նաև կոոպերատիվները և այլն:

Առհասարակ հարկավոր է եֆսվուսիան մեթոդը կիրառել թեգյուղում և թե քաղաքում ամենալայն կերպով:

II

ՑՈՒՑԱՆԳՆԵՍ

Գյուղում տարվող աշխատանքների մեջ եական տեղերից մեկն է գրավում գյուղատնտեսության բարձրացումն ու ռացիոնալիզացիան, վորի շնորհիվ և կարևոր նշանակու-

թյունն է ստանում օգրոպրոպազօնդան: Միայն գյուղատնտեսական գրքերի ու բրոշյուրների ընթերցումը, կազմակերպված զրույցները կամ գյուղատնտեսական խմբակի պարապմունքները բավական չեն գյուղացու գյուղատնտեսական գիտելիքների մակարդակը բարձրացնելու և վոր գլխավորն է, համոզելու իր տնտեսության մեջ անհրաժեշտ նորամուծումներ կատարելու: Դրա համար հարկավոր է նրան դործնականապես համոզել ոգտակարության մեջ: Իսկ այդ տեսակետից եմսկուրիաներին զուգընթաց խոշոր նշանակություն ունեն նաև գյուղատնտեսական ցուցահանդեսները:

Սյս մեթոդն առհասարակ չի կիրառվել մեր գյուղատնտեսության մեջ, թեպետ ամենալավ միջոցն է գյուղատնտեսությունը բարձրացնելու և հրահրելու մեր գյուղացուն նոր ու ռացիոնալ մեթոդների զիմելու իր տնտեսության մեջ:

Տարվա վորոշ և համապատասխան յեղանակներին թե շրջանային և թե գավառային ու հանրապետական մասշտաբով կարելի յե և անհրաժեշտ է կազմակերպել գյուղատնտեսական ցուցահանդեսներ, ուր կցուցադրվեն գյուղի բոլոր բերքերը և կը տրվեն բացատրություններ: Այդ ցուցահանդեսները կոնկրետ կերպով կը համոզեն գյուղացիներին ու կը դրդեն անցնելու նոր ու ավելի լավ ձևերի՝ ստանալու համար լավ բերք ու արդյունք:

Այդ ցուցահանդեսների կազմակերպությունը ընկնելու յե կոմյերիտմիության, կուսակցության և բաղուսվարիչների վրա, կարելի յե այնպես անել, վոր մինիմում ծախս նստի և տա մաքսիմում հետևանքներ դրական իմաստով:

III

ԱԳԻՏ ԴԱՏ

Ագիտ դատերի կիրառման մեթոդը, վոր վերջերս կամաց-կամաց լայն տարածումն է ստանում բաղուսաշխատանքի պրակտիկայի մեջ, լավագույն միջոցներից մեկն է նյութը ըմբռնելի, հասկանալի և համոզեցուցիչ դարձնելու: Ագիտ դատը կարելի յե կազմակերպել առհասարակ բոլոր հարցերի ու խնդիրների շուրջ. որինակ՝ քեզ կոթ սվող կովի, վոչխարի, այծի կամ գոմեռի դոսք, ճիւղանդ մեղվի դոսք, քոչ բերք սվող այգու դոսք, անգրագես գյուղացու դոսք, ցնեսությունը նսնսպեսական ձեվով վառող գյուղացու դոսք, կոո սերտիվ նշանումագրվող գյուղացու դոսք, խոնիր-քնթեհառան չունեցող գյուղի դոսք և այլն: Այս բոլոր դատերի ժամանակ բազմակողմանի կերպով պետք է պարզաբանել բոլոր պատճառներն ու հետևանքները, անհատական և հասարակական վնասը, բուն հանցագործն ու հանցանքի չափը և շեշտել ուղղելու ու հանցանքի առաջն առնելու բոլոր հնարավորություններն ու միջոցները: Դատի տեխնիքական կողմը միշտ նույնն է, իսկ բովանդակության տեսակետից անհրաժեշտ է ոգտվել մասնագետ երի փորձառությունից ու շեֆ բժիշկների ուժերից և լավ նախապատրաստել դատն ու ապա դնել: Հատկապես շեֆ բժիշկները և դրա հետ միասին կոոպերացիայի, հողբաժնի, առբաժնի և այլ հիմնարկների հրահանգիչները կը հասնեն ավելի խոշոր արդյունքների, յեթե զրույցներին զուգընթաց կազմակերպեն ագիտ դատեր: Վերջիններիս քանակը պետք է շատացնել, վորովհետև դա ամենալավ մեթոդներից մեկն է ագիտացիայի և պրոպագանդի:

Գավառապարտները պետք է լուրջ ուշադրություն դարձնեն դրա վրա և թե շրջաններում, թե գավառային կենտրոններում հաճախակի կազմակերպեն ագիտ դատեր:

IV

ԻՆՍՑԵՆԻՐՈՎԿԱՆ

Գեղարվեստական ազդեցության ամենամատչելին ե ու խոշոր արդյունքներ տվողը: Յուրաքանչյուր ազդեցություն նյութի գեղարվեստական արտահայտությունը լինելով ավելի հետաքրքիր, ուշագրավ ու տպավորիչ, տալիս է ավելի մեծ արդյունքներ և ուժեղ է զրոշմամբ հասարակության հիշողության մեջ: Այդ իսկ պատճառով ցանկալի չէ և անհրաժեշտ, վոր հնարավորության սահմաններով անցկացվող կամպանիաներն ու տոները զտնեն իրենց թատերական արտահայտությունը, ինսցենիրովկայով հրապարակվեն:

Ինսցենիրովկաները բավական լայն կիրառումն են ստացել Ռուսաստանում, բայց մեզ մոտ միայն յեղակի փորձեր են յեղել: Սակայն հետևանքները ցույց են տալիս, վոր անհրաժեշտ է ամենալայն կերպով կիրառել ինսցենիրովկաների մեթոդը:

Լենինականի գավառի Քավթաուլի գյուղը 1924 թվին «հունվար 9-ի» կամպանիան անցկացնելիս հրապարակության ինսցենիրովկա յեր կազմակերպել՝ դուրս բերելով թե՛ ցարին, թե՛ կազակներին, թե՛ Գապոնին ու բանվորներին և կանոնավոր ձևով ներկայացրել ամբողջ յեղելության: Այդ բանն ուժեղ տպավորվել էր գյուղացիության հիշողության մեջ և բոլորը հասկացել էին կատարվածը:

Ինսցենիրովկաների վորոշ տեսակն է և նման դեր է խաղում նախվ կառնավալը, վորը նույնպես անհրաժեշտ ու ոգտակար մեթոդ է:

Պետք է զարկ տալ ինսցենիրովկաներին և կառնավալին:

Սրանք առանձին խոշոր ծախսեր չեն պահանջում, միայն հարկավոր է ինիցիատիվա և ցանկություն:

Կոմյերիտիությունն ու պատկոմները խոշոր ոգնու-

թյուն կը հասցնեն այդ մեթոդի կիրառման մեջ և պետք է լինեն նաև նախաձեռնողները:

V

ԱՐԲՈՄՆԵՐ

Յուրաքանչյուր կամպանիա անցկացնելու ժամանակ, ինչպես նաև զանազան խնդիրների ու հարցերի մասին զրույց կազմակերպելիս տեղերում աշխատող ընկերները միշտ մոլորվում են և սպասում կենտրոնից նյութեր ու թեղիսներ ստանալու: Նման դժվարության առաջ կանգնում են նաև տեղեկատու աշխատանքի ժամանակ, յերբ զանազան հարցերի շուրջ թե՛ աշխատավոր գյուղացիներն իրենց առորյա խնդիրների մասին և թե՛ աղտիվիստները զանազան զրույցների ու դասախոսությունների մատերիալների մասին դիմում են խրճիթ-ընթերցարան, բայց նրանց բավարարելը լինում է շատ դժվար:

Այդ հանգամանքից հեշտ ազատվելու համար կա մի լավ միջոց. դա ավրումային սխեման է: Հարկավոր է կազմել ալբոմներ զանազան հարցերի ու կամպանիաների շուրջ: Որինակ, խորհուրդների վերնատրոսության ալբոմ, խորհուրդների համագումարի ալբոմ, կոոպերացիայի ալբոմ, միաստուրքի ալբոմ, յեղջյուրավոր անասունների շումայի ալբոմ, գավառի (կամ Հայաստանի, կամ Ս.Ս.Հ. Միության) շինարար աշխատանքների ալբոմ, «հունվար 9-ի» ալբոմ և այլն և այլն:

Այս բոլոր ալբոմները պատրաստելը վոչ մի կոսեկ չի պահանջելու, բացի տեղական ընկերների աշխատանքից: Անհրաժեշտ է «Խոր Հայ.» կամ «Մաճկալ»-ի միջոյս տեսնող բոլոր հոգևածներն ու տեղեկությունները, վորոնք վերաբերում են միևնույն խնդրին՝ կտրել ու կպցնելով հատուկ տետրակների (թեկուզ զրաժ) կամ զրքերի մեջ՝ պահել: Շարունակ ավելանում են ալբոմի

մեջ յեղած նյութերը և ավելի բովանդակալից և դառնում դա: Հարկավոր և յուրաքանչյուր լրագրից յերկու որինակ ունենալ, վոր մեկից մի արբումի հատվածը կարելիս յեթե մյուսինը փչանա՝ կարելի լինի մյուս լրագրից ոգտվել: Ի հարկե առհասարակ բոլոր հարցերի շուրջ ավելումներ կազմել չի հարկավոր, այլ ավելի կարևոր ու անհրաժեշտը: Այլումների քանակը կախված և տեղում աշխատող ընկերների ջանասիրտութունից ու աշխատասիրտութունից:

Ահրաժեշտ և արբումներ կազմել նաև հեղեկատու աշխատանքի վերաբերյալ: Այստեղ արձանագրվում են արված հարցերը և դիմացը պատասխանը: Այս արբումներն ևս տեսակ տեսակ յեն լինում: Ինչպես որինակ՝ միատուրքի, դատական, գյուղատնտեսական (մի քանի հատ) կենցաղային և այլն:

Ունենալով վերոհիշյալ յերկու խմբի արբումները, շատ թեթեւագրած կրկիններ խրճիթ ընթերցարաններին տեղեկատու և ղեկավարող աշխատանքները:

Առաջին դեպքում յուրաքանչյուր ընկեր վորեւե կամ պանիայի ժամանակ կամ կարիքի դեպքում կրկներցնի համապատասխան արբում ու կծանոթանա նյութերին: միաժամանակ դա, ինչպես նաև տեղեկատու աշխատանքի գրանցման արբումները խոշոր չափով կը նպաստեն տեղեկատվին, վորովհետև հարցին պատասխանելու համար կը նայի համապատասխան արբումը կամ, յեթե մի անգամ տրված և յեղել հարցը, նա կը բացի տեղեկատու արբումը և պատասխանը կարգալով՝ կը պատասխանի:

Գ Քացալյան

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆԲԸ ԳՐԱԴԱՐԱՆՈՒՄ

(կոյնի խրճիթ-ընթերցարանում)

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՈՐԾԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՅԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մեր շրջանային գրադարանների առջև կանգնած և մեծ խնդիր ուժեղացնել և խորացնել պրակտիկական ազգաբնակչությանը ոգտակար գրադարանային աշխատանքը և գտնել այնպիսի ուղիներ, վորոնց շնորհիվ գրադարանը և խրճիթ ընթերցարանն իրենց եյությամբ ազգաբնակչության համար դառնան այնպիսի լուրջ և անհրաժեշտ հիմնարկներ, ինչպիսին են կոպերատիվ խանութը, դարբնոցը, գյուղատնտեսական կայանը և այլն: Այդ նպատակի համար ամենալավ միջոցը նրանց մեջ տեղեկատու գործի կազմակերպումն է, այսինքն ազգաբնակչությանը մշտապես զանազան պրակտիկ և շահավետ տեղեկութուններ տալը: Միայն ազգաբնակչությանը նրանց ժամերին ոգնության հասնելը և քաղցուհի մարկի միջամտելը նրանց կյանքի ամենորյա պրակտիկային կարող կլինի ամրապնդել քաղցուհի մարկի ավտորիտետը և ազդեցութունը, ինչին վոր մենք բոլոր ուժերով պետք և ձգտենք:

Ահրաժեշտ և գործն այնպես դնել, վորպեսզի գրադարանը.

1. Լայն և սիստեմատիկ կերպով ազգաբնակչությանը կամ առանձին խմբակներին հասարակական և քաղաքական կյանքի բոլոր նշանակալից հարցերի շուրջը ինֆորմացիա տա, այսինքն խաղա լրագրի դեր:

2. Բոլորին իրազեկ պահի տեղային բնույթ կրող նշանակալից հարցերին — գյուղի, շրջանի, զավառի և այլն:

3. Խորհուրդներ և ցուցմունքներ տա զանազան գոր-

ծերի կիրառման ձևերի մասին, ինչպես որինակ՝ հողային դատական, կազմակերպչական հարցեր և այլն:

4. Բավարարի զանազան մանր մունր տեղեկություններ իմանալ ցանկացողներին. լինեն նրանք հասցեների, հիմնարկների, պոստային տեղափոխությունների, գների մասին և այլն:

5. Ակտիվորեն միջամտի տեղային անց ու դարձին, բարձրացնի ազգաբնակչության ինիցիատիվան: Այդպիսի լուրջ աշխատանքի իրագործումը հնարավոր դարձնելու համար, գրադարանը պետք է այդ աշխատանքին հարմարվի, վորի համար անհրաժեշտ է կառարել հետեւյալ 10 պարտադիր պայմանները:

1. Հետաքրքրվել ամեն բանով և լավ իմանալ, թե ինչ է կատարվում իր գյուղում, շրջանում, գավառում, ամբողջ Հայաստանում, Ֆեդերատիվ միություններում, — ամբողջ աշխարհում, թե լավ, թե վատ:

2. Տոկունությամբ նյութեր և տեղեկություններ հավաքել զանազան հիմնարկների մասին և ամբողջ նյութերը խիստ սխտեմատիկացրել այն յենթարկել:

3. Կանոնավոր ստանալ լրագրեր:

4. Կենդանի և մշտական կապ պահպանել այն հիմնարկների ու անհատների հետ, վորոնց աշխատանքը տեղային ազգաբնակչության համար կարող է ոգտակար լինել:

5. Ձեռքի տակ ունենալ անհրաժեշտ տեղեկատու գրականություն:

6. Գրադարանատպետը պետք է լավ իմանա իր մոտ հավաքված տեղեկատու մատերյալը և գրադարանի գրքերի կազմը, վորպեսզի կարողանա արագ կերպով ոգտագործել տված հարցերի բավարարման համար:

7. Ձանազան ժողովների միջոցով անմիջական կապ պահպանել ազգաբնակչության հետ:

8. Բոլոր արվող տեղեկությունները հաշվեառման յենթարկել:

9. Փորձերի փոխանակման նկատառումով ուժեղ կապ պահպանել այն հիմնարկների հետ, վորոնք տեղեկատու աշխատանք են տանում:

10. Վստահելի ընկերներից կազմակերպել խորհուրդ վորի անդամները տանելու յեն տեղեկատու գործի այս կամ այն մասը, վորպեսզի աշխատանքը վոչ մի դեպքում միայն գրադարանատպետի վրա չընկնի:

Այս կետերից գեթ մեկի աչքաթող անելը կզրկի տեղեկատու գործը հաստատուն կերպով դնելու հնարավորությունից:

ԱՆՅՐԱԾԵՇՏ Ե ՀԵՏՈՒՈՒԶՊԿԱՆ ՍՇԽԱՏԱՆԲԸ ԼԱՎ ՀԻՍՏԵՐԻ ՎՐԱ ՂՆԵԼ

Վերոհիշյալ բոլոր պահանջները կիրառելու համար անհրաժեշտ է առաջին հերթին լավ հիմքերի վրա դնել հետախուզական աշխատանքը: Գրադարանների և խրճիթ-ընթերցարանների առջև է դրված է շրջապատի կյանքի և մասնավորապես զանազան հիմնարկների ու շրջանի, գավառի, մասամբ է Հայաստանի կազմակերպությունների հետ ուժեղ և լավ կազմակերպված կապի պահպանման հարցը: Գրադարանը պետք է կարողանա զանազան հիմնարկների բոլոր հիմնական հարցերի մասին կանոնավոր ինֆորմացիա ստանալ: Հարկավոր է կապվել շրջարային և գյուղական խորհուրդների, կոմբիշի, գյուղատնտեսական կյանքի, անտառատնտեսական, կոոպերատիվի, զանազան քաղաքահիմնարկների, միությունների բաժինների հետ և այլն: Իսկ գավառային քաղաքում՝ գավառային խորհրդի բաժինների, միությունների գավթաժինների, միջմիութենական միավորությունների հետ և այլն:

Պետք է կենդանի թելեր տարածել դեպի այն կայանները, վորտեղ թափանցում է հասարակական միտքը: Կապ կարելի յե պահպանել յերկու ձևով. գրադարանատպետի, գրադարանային խորհրդի անդամների և գրադարանին ոժանդակող խմբակի անդամների վերոհիշյալ հիմ-

նարկները սխտեմատիկ հաճախումներով, մի բան, վոր դժվար իրագործելի չէ, կենդանի ուժերի մեծ քանակ պահանջելու պատճառով: Հեշտ և յերկրորդ ժիջոցը, զրադարանի համաձայնության գալը բոլոր հիմնարկների հետ, ստանալու ան բոլոր նյութերը, վորոնք անդրադարձնում են այդ հիմնարկների աշխատանքները, ինչպես որինակ հրահանգները, կարգադրությունները, վորոշումները, արձանագրությունները, զանազան կանոնները, տպագրված հրատարակությունները, հաշվետվությունները և այլն: Գործնականում մեծ մասամբ կարիք և զգացվելու ոգտագործել կապի յերկու ձևերն էլ, վորպես մեկը մյուսի լրացնող: Անհրաժեշտ է հասնել նրան, վոր այն բոլոր հիմնարկները, վորոնք այս կամ այն կերպ իրենց մատերյալները հրատարակում են, պարտավոր զգային այդպիսիներից մեկական որինակ ուղարկելու զրադարան, չնայած առաջին հայացքից նրանք զրադարանի հետ վոչ մի կապ չունեն:

Այս ուղղությամբ կենտրոնական իշխանության կարգադրությունը անհրաժեշտ է:

Գավառային կենտրոնը քաղաքային հիմնարկներին մատակարարելու չէ զանազան մատերյալներ—վերամշակված կամ տեղեկանքների ձևով:

Արտաքին աշխատանքի հետ ունեցած կապի լայնացման նպատակով կարող են ոգտագործվել զրադարանի հաճախորդները, միայն յուրաքանչյուրը ընթերցողի հարկավոր և հասկացնել, վոր նրա ամեն մի տված ինֆորմացիան հասարակական մեծ նշանակութուն ունի:

Ընդհանրապես զրադարանի կողմից տեղեկություններ ստանալու գործը դրված պետք է լինի լայն կերպով կառուցված և ավտոմատիկ կերպով զործող կապի սխտեմայի վրա և վոչ թե պատահական լուրերից և վերջնելու իր տեղեկությունները:

ՏԵԼԵԿԱՏՈՒ ՄԱՏԵՐՅԱԼՆԵՐԻ ԿՈՒՏԱՎՈՒՄԸ

Կանոնավոր հետախուզական աշխատանքի ղեկավարում զրադարանում շուտով կհավաքվեն մեծաքանակ զանազան նյութեր, վորոնց անհրաժեշտ է վերամշակման—սխտեմատիկացիայի յենթարկել ու ցուցակագրել, հակառակ պարագայում նույնիսկ մեծաքանակ արժեքավոր մատերյալներ ունենալու դեպքում զրադարանապետի համար նրանց զործադրելը դժվար կլինի:

Ինչպես այդ կապի կազմակերպումը, նյունպես և նյութերի մի սխտեմաի բերելը անհրաժեշտ է կատարել ինկատի ունենալով այն հիմնական հարցերը, վորոնք հետաքրքրեցնում են տեղային ազգաբնակչությանը, վորի համար անհրաժեշտ է նախորդ մատյաններ պատրաստել, վորոնց մեջ տեղավորվելու չեն համապատասխան նյութեր: Ազգաբնակչության կողմից տրվող հարցերի տեսակները իլիլադրեն, թե քանի տեսակ մատյան և հարկավոր: Մատյանների մեջ նյութերի զբաղեցումը կատարվելու չէ ըստկարգի համարներով: Մատյանների քանակը և հարցերը պետք է պարզեն զրադարանային աշխատակիցները զավառային ժողովում: Բոլորովին հասկանալի չէ, վոր գյուղի զրադարանի մատյանները բոլորովին ուրիշ են լինելու քան գործարանային զրադարանն է: Աշխատանքը պետք է ամենել աստիճանաբար, նախ սկսելով մասային հետաքրքրեցնող հարցերից:

Հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել լրագրողների և պարբերականների նյութերի ընտրության վրա: Յնթե զրադարանը, ինչպես այդ լինում է շատ դեպքերում միայն մեկ որինակ լրագիր է ստանում, անհրաժեշտ է լրագիրը ժամանակագրական կարգով, յուրաքանչյուր ամսվանը առանձին կարել հատուկ տետրերի մեջ և պահել: Հոգվածները, դեկրետները և ուրիշ բաժինները, վորոնք վորոշ արժեք ունեն, վորպես տեղկատու մատերյալ, հար-

ըկալոր ե գունավոր մատիտով կամ պայմանական նշանով նշան անել ման գալու ժամանակ հեշտ գտնելուն պատահով: Վոչ մեծ մասշտաբով տեղակատու աշխատանք տանելու դեպքում կարելի չէ սահմանափակվել լրագրային տեղեկատու մատերյալի այդպիսի հասարակ վերամշակումով: Ավելի մեծ ծավալով աշխատանք տանելիս, անհրաժեշտ է կազմել վեր հիշած ձևով դասավորված լրագիրների բաժինների ցանկը, որ. «հողային հարց» ի բաժին, «Աշխատանքի պաշտպանություն» և այլն: Ծանոթություն մեջ պետք է մատնանշել հոգվածի անունը, հեղինակը և լրագրի №-ը:

Յեթե գրադարանը մի քանի որինակ լրագիր է ստանում, կարելի չէ խորհուրդ տալ վորոշ թեմաներից ալբոմներ կազմելու ու նրանց կցելու գործողությունը: Վորքան վոր լավ և լրիվ կերպով հավաքված լինի տեղեկատու մատերյալը, ստացված հետախուզության և լրագիրների վերաժգակման միջոցով, բայց և այնպես անհրաժեշտ է ունենալ մի շարք հատուկ տեղեկություններ, ինչպես որինակ՝ մատենագրական տեղեկատուներ, գեղարեսների հավաքածուներ, կոդեկսներ՝ քաղաքացիական, բրեական և այլն, խորհրդային որացույցներ, գյուղացու տեղեկատու, գյուղատնտեսի տեղեկատու, գլխավոր համագումարների հաշվետվություններ, ոտար խոսքերի բառարաններ և ենցիկլոպեդիա: Աշխատանքի արագություն տեսակետից անհրաժեշտ է բոլոր տեղեկատուները պահել մեկ պահարանում:

Բացի հատուկ տեղեկատուներից գրադարանի ավելի զգասազրքերը նույնպես պետք է ոգտագործել, վորպես տեղեկատու մատերյալ, վորի ժամանակ եյական ոգնություն ցույց կտա միայն լավ կազմած գրադարանային գրացուցակը

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՏՍԼԸ

Յերբ արդեն ավարտված կլինի գրադարանի հարմարեցումը տեղեկատու գործին, կարելի չէ ձեռնածու լինել ազգաբնակչությանը տեղեկություններ տալուն:

Այստեղ անհրաժեշտ է տարբերել յերկու բոլորովին իրարից տարբեր աշխատանքային պրիոմներ, վորոնք կապված են նրա հետ, թե ով է ակտիվ դերում. քաղուսհիմնարկը, թե խնդրատուն:

Քաղուսհիմնարկն իր տրամադրություն տակ ունենալով թանկարժեք ինֆորմացիոն մատերյալ, վոր կենսական հետաքրքրություն առարկա չէ շրջապատի ազգաբնակչու. թյան առանձին խմբավորումների կամ նույնիսկ անհատների համար՝ պետք է բոլոր մատչելի միջոցներով ու լայն կերպով այդ մատերյալը հրապարակի:

Շրջապարակման ձևերը կարող են լինել իրարից տարբեր:

ա. Ինչպես գրադարանում, այնպես էլ փողոցներում ու ժողովրդի հավաքման տեղերում պալատների և հայտարարությունների փակցման միջոցով:

բ. Զանազան ժողովներում՝ գյուղական ընդհանուր ժողովում, բշիշների նիստերում, ընթերցողների նիստերում և այլն, հանդես գալու միջոցով:

և գ. Շահագրգռված հիմնարկներին կամ անհատներին տեղեկանքներ ուղարկելու միջոցով: Յեթե քաղուսհիմնարկը հրաժարվի այդպիսի ակտիվություն տեղեկություններ տալուց, շատ հաճախ թանկարժեք մատերյալները կը մնան չոգտագործված այն պատճառով, վոր տեղեկություններ ստացողներն իրենք գրադարան շատ դեպքում չեն գալիս, իսկ տվյալ հարցը նրանց մեջ զուցե և չառաջանար:

Մյուս կողմից գրադարանը ստիպված է բավարարել այնպիսի զանազան հարցերի, վորոնք կտրվեն հաճախող-

ների կողմից: Ցույց տալ աշխարհի ընդհանուր մեթոդներ, վորոնք պետքական լինելին բոլոր տեսակի հարցերի բավարարման համար՝ բավական դժվար է. անհրաժեշտ է միայն միշտ ի նկատի ունենալ հետեւյալ պայմանները.

ա. Գրադարանապետը պետք է միշտ, թեկուզ և արագ կերպով աչքի անցկացնի գրադարանում գտնվող տեղեկատու մատերյալը, վորպեսզի հարցերին պատասխանելիս պատրաստ լինի:

բ. Ուշադրութեամբ ուսումնասիրի դրված հարցը, հաշիվ առնելով, ինչպես հարց տվողի տոնը, նույնպես և այն բոլոր հանգամանքները, վորոնք նրան գրեթե են գալու տեղեկութուններ ստանալու:

գ. Գրադարանապետը պետք է անձամբ զրուցի զիմովի հետ՝ թույլտալով գրավոր կերպով զիմելու բացառիկ դեպքում միայն: Առանց ստորագրութեան հարցերն ընդունվում են միայն անձնական բնույթ կրելու դեպքում:

դ. Յեթե գրադարանապետի ծանոթութունների պաշարը չի բավականանում այս կամ այն հարցի բավարարման համար պետք է լրացուցիչ հետախույզ կատարել դեպի համապատասխան մարմինները կամ զիմովին առել, թե վորտեղ կարելի չէ վերջնական պատասխան ստանալ:

Բոլոր դեպքերում ել տեղեկատու աշխատանքի համար ամենից վտանգավորը հարցին չզիմանալու պատճառով պատասխանելուց հրաժարվել է:

Ներքեւ տրվում է մի գրադարանի ձեռք բերած փորձառութուններից որինակներ, վորոնք գրադարանին զիմված հարցերի պատասխանների փնտրումների ժամանակ հնարավոր ուղիների պատկերացումն են տալիս:

Ամենահասարակ դեպքում գյուղացին գալիս է գրադարան և հարցնում. վորքան արժե վեց վերջնականոց յեղեմի գերանը, կամ թե իր որլիգայիան չի՞ շահել արդյոք: Առաջին հարցին պատասխանելու համար գրադա-

րանապետը զիմում է արդեն առաջուց կազմած թղթակալի (պապկա) և անտառային հարց, բաժնի ոգնութեանը, վորի մեջ պահվում են բոլոր անտառային հարցին վերաբերող քաղվածքները, կտրոնները (լրագրներից), անտառապետութունից և շրջգործկոմից ոտացված տեղեկութուններ և այլն: Յերկրորդ դեպքում ստացվում է լրագիրների այն համարներն վորտեղ շահող որլիգայիաների համարները հայտարարված են: Այս բոլոր դեպքերում հնարավորութուն կա հարցմունքին պատասխանել անմիջականորեն ձեռքի տակ ունեցող մատերյալից, առանց հարցի լրացուցիչ ուսումնասիրութունների:

Ուրիշ դեպք բարդ և ակտիվ միջամտութուն պահանջող գրադարան է զիմում 60 տարեկան ծերուկ և հարցնում, թե ինչու յեն դադարել իրեն թոշակ բաց թողնել: Նրա հետ ունեցած զրուցից յերեւում է, վոր նա ծառայել է Մոսկվայի գավառի գործարաններից մեկում և ծեր լինելու պատճառով սոցիալական ապահովագրութեան դրամարկից թոշակ է ստանալիս յեղել: Ուրիշ գավառ փոխադրվելուց հետո թոշակ ստանալու համար նա սկզբում գնում էր գործարան ու աշխտեղից ստանում իր թոշակը:

Գնացքի տոմսի գինը թանգանալուց հետո նա ցանկացավ շրջգործկոմի միջոցով թոշակը փոխադրել տալ իր նոր բնակատեղին և այդ մոմենտից յերկու տարի յեն անցել, ինչ նա թոշակ չի ստանում: Վորպեսզի ծերունուն ոգնի, գրադարանը ստիպված պիտի լինի հետեւյալ միջոցներին դիմել:

1. Գործի պարզման համար զիմեց շրջգործկոմին, չկա արդյոք վորեվե հետք այդ գործի նկատմամբ: Բայց վորովհետեւ սոց. ապահովագրութեան դրամարկի գործերը հանձնված են գավառային կենտրոնին՝ պատասխանը բացասական յեղավ:

2. Տեղեկութուններ է հարցնում գավառային խոր-

հրդից, այնտեղ նույնպես այդ գործին վերաբերյալ փաստաթղթեր չեն գտնվում:

3. Վորեվե հետք գտնելու համար շտապ կերպով դիմվեց սոց-ապահովագրության բաժնի նախկին վարիչին արդյոք այդ գործի մասին վորեվե բան չի իմանում: Պարզվեց, վոր ծերունու փաստաթղթերն իր ժամանակին գործարանից ստացվել և ուղարկվել են սոց-ապահովագրության գավառային բաժինը:

4. Անհրաժեշտ յեղով յերորդ անգամ դիմելու սոց-ապահովագրության գավառային բաժնին, բայց նորից բացասական պատասխան:

5. Այս անգամ դիմում ե սոց-ապահովագրության գավառային բաժնին և հարցնվում, ինչպես վարվել թոշակ ստանալը վերականգնելու համար:

6. Անկետա յե ստացվում և լցվում ծերունու կողմից:

7. Գործարանից ստացվում ե ծերունու նախկին աշխատանքի ճշտյալ փաստաթուղթ:

8. Ծերունին գնում, ներկայանում ե բժշկական վերահսկիչ հանձնաժողովին և վկայական ստանում: Յերկու ամսից հետո ծիրանին սկսում ե թոշակ ստանալ:

Քաղաքաշխատակցի կողմից մեծ հաստատակամություն և շատ անգամ ստեղծագործական աշխատանք պահանջող վերը նկարագրվածի վոգով տրվող տեղեկատուները գրադարանի առորյա աշխատանքների սխտեմայի մեջ չի կարելի մտցնել, իրենց բարդության պատճառով, բայց մասնավոր դեպքերում գրադարանը ստիպված ե լինելու այդպիսի աշխատանք տանել՝ չվախենալով մեծ եներդիայի ծախսումից: Այդ անհրաժեշտ ե ամենից առաջ ազգաբնակչության կողմից ամուր ավտորիտետ և վստահություն ձեռք բերելու համար:

Դրա դիմաց շատ տեղեկություններ կարելի յե տալ անմիջապես զրբերի ոգնությամբ: Այն դեպքերում, յերբ

շրջանային գրադարանն ինքը չի կարող դիմողի հարցմունքին պատասխանել՝ դժվարության ու բարդության կամ անհրաժեշտ տեղեկությունների բացակայության պատճառով, հարցը տեղափոխվում ե գավկենտրոնի գրադարանը, վոր և պատասխանը կազմելով՝ ուղարկում ե շրջանային գրադարանին:

ՀԱՇՎԵԱՌՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՆ

Բոլոր արվող տեղեկություններն անհրաժեշտ ե մանրամասնորեն հաշվի առնել, թե աշխատանքի հաշվեառման նպատակով ընդհանրապես և թե այն նկատառումով, վոր միեկնություն տեսակի տեղեկություններ տալը կրկնվելու յե հաճախ, իսկ մի անգամ արդեն հաշվի առած տեղեկությունը մի ուրիշին տալը դյուրին ե:

Շրջանային ու գործարանային գրադարանում չի կարելի հաճախորդներից պահանջել, վոր իրենց հարցերը իրենք զրեն, վորովհետեւ նրանցից շատերը յերեկի անգրագետ կամ կիսագրագետ կլինեն և անձամբ զրելու պահանջը տնշուշտ գրադարանից կհրե շատերին: Բայց այդ գրավոր կերպով տրված հարցերը շատ դեպքերում վատ խմբագրված կլինեն ու այդպիսով գրադարանապետը դժվարին կացության մեջ կընկնի—անհնար կլինի վորոշել, թե դիմողն ինչ ե ուզում: Վոքպես կանոն գրադարանապետը ինք պեսf ե գրի անց կացնի srլոդ հարցը. թղթի ձախ կողմը պետք ե նշանակվի ամիսը, թիվը դիմողի ազգանունը ու հարցմունքի բովանդակությունը, իսկ աջ կողմը՝ գրվում ե պատասխանը և գործի պատմությունը: Ցանկացողներին անհրաժեշտ ե հնարավորություն տալ գրավոր կերպով հարցմունք անելու, վորովհետեւ վոչ ամեն անգամ հաճախորդը վճռակա-նորեն բանավոր կերպով կգիմի գրադարանապետին, յեթե գործը վերաբերվում ե իր կյանքի ինտիմ կողմին ու խնդրատուն ցանկանում ե ծածկանուն մնալ: Այդպիսի

հարցերի համար անհրաժեշտ է մի արկղ գնել, խոշոր տառերով հայտարարութեամբ, իսկ հետագայում արկղի մոտ մի թղթի վրա գրել հարցը և պատասխանը: Բոլոր շահագրգռվածներին մեկ անգամից բավարարելու համար, հարկավոր է բոլոր մասնաճակատի հետաքրքրություն ունեցող հարցերը իրենց պատասխաններով գրել և կախել:

Տեղեկատու գիրքը անհրաժեշտ է պահել աչքի ընկնող տեղում՝ սեղանի կամ մի ուրիշ բանի վրա, փորպետի նա իր ներկայութեամբ հաճախորդներին հիշեցնի տեղեկություններ վերցնելու հնարավորություն մատին: Բացի այդ, հաճախողի կողմից տեղեկատու գրքի ընթերցումը դարձյալ շահավետ է, փորձհետևի նա (հաճախորդը) փորձ, իրեն համար շահավետ տեղեկություններ կիմանա այնտեղից:

Տեղեկատու աշխատանքի ամբողջ փորձը անհրաժեշտ է մանրադնին կերպով ուսումնասիրել և հաշվի առնել:

Վերոհիշյալ բոլոր դիտողություններն ու պարզաբանումները վերաբերում են վոչ միայն գրադարաններին, փորձը մեզ մոտ միայն դավկենտրոններում են գտնվում, այլ նաև խրճիթ-ընթերցարաններին: Հատկապես լայն ու բազմակողմանի կերպով պետք է ոգտագործվի վերոհիշյալը որինակելի խրճիթ-ընթերցարանների և ակումբների կողմից:

ԹԵՐԹԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ ԽՐՃԻԹ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

(ԿՈՍՏՐՈՄԻ ՆԱՀԱՆԳՈՒՄ ՈՒՆԵՑԱԾ ՓՈՐՁԵՐԻ ՀԻՄՈՒՆՔԵՐՈՎ)

Թերթը վոչ թե միայն բազմակողմանի այլ նաև ավելի տարածված և ավելի մատչելի մի գործիք է բաղադրակրթությունը լայն մասաների մեջ տարածելու համար: Նոր թեր-

թեր ստացող խրճիթ ընթերցարանների թիվը բավականին մեծ է, բայց միևնույն ժամանակ շատ և շատ մեծ է նաև նոր գրականություն չունեցող, պլակատներից և բազմազան դիտողամաներից զուրկ խրճիթ ընթերցարանների թիվը: Սակայն միանգամայն բացառիկ նշանակություն ունի լրագրական գործը քաղաքականության աշխատանքների ասպարիզում և այդ ուղղությամբ տարվելիք աշխատանքները քաղ կրթական հիմնարկությունների կողմից առաջադրված սխտեմայի մեջ արդեն աչքի են ընկնում:

Մեր հիմնարկությունների գործնելություն մատին տեղի ունեցած մի շարք դիտողություններ բերում են մեզ այն յեզրակացություն, փոր մեր քաղաքում—աշխատավորները դեռ բավական չափով չեն գնահատել ոյն կարելությունները, փորնը հնարավորություն կտան նրանց սխտեմատիկ և նպատակահարմար կերպով ոգտագործել թերթը:

Սխալ կլինեք, յեթե մենք պնդելինք, փոր լրագիրը ընդհանրապես և լրագրական գործը կարող է լրիվ կերպով բավարարել քաղաքականության աշխատանքի ծրագրի բոնոր պահանջները, սակայն առանց չափազանցությունների և փտահորեն կարելի յե ասել, փոր սկսնակ քաղկրթական բջիջներում, ընդհանրապես խրճիթ ընթերցարաններում, փոր տեղ քաղաքական աշխատանքը դեռ նոր է սկսել ներգործել անգրագետ մաստայի վրա: Թերթը կարող է լինել միակ միջոցը տեղական աշխատավորների ձեռքում, փորով կարող կլինենք զբավել մաստաները դեպի խրճիթ-ընթերցարանները, պարզաբանելով նրանց հետաքրքրող բոլոր տեսակի հարցերը:

Վերջին տարվա փորձը ցույց է տալիս, փոր լրագրից ոգտվելու ամենալավ յեղանակներից մեկն է թերթի բարձրաձայն ընթերցումը: Այս մեթոդը կատկածից զուրս, ավելի գործնական և ավելի արդյունավետ մի ձեղ է, փոր

վրա մենք պետք է մեր զլխավոր ուշադրութիւնը դարձնենք,

Զնայած վոր առաջին հայացքից հեշտ է թվում այս ձևով տարվելիք աշխատանքը, սակայն նրա հաջող կիրառումը կյանքի մեջ կախված է մի շարք կազմակերպչական խնդիրների նկատառումից և, վոր ամենազլխավորն է՝ մեթոդական նպատակահարմար ուղղութիւն ունենալուց, վորոնց աչքաթող անելը կարող է թուլացնել բարձրագոյն ընթերցանութիւնն եֆեկտը, հետաքրքրութիւնը ու կորցնել նրա նշանակութիւնը:

Խրճիթ ընթերցարանը չպետք է ծառայի զուտ շրջանային կենտրոնի համար. նա պետք է իր ճյուղերը տարածի նաև շրջակա ազգաբնակչութիւնն մեջ: Նամանակաւ լրագրի բարձրագոյն ընթերցումը չպիտի տեղի ունենա միայն խրճիթ— ընթերցարանի պատերի մեջ նեղ շրջանակի մեջ առած, այլ պետք է կազմակերպել հարմար տեղերում մի շարք կայաններ բարձրագոյն ընթերցանութիւնն համար: Այս աշխատանքը հաջող տանելու համար առաջ ենք բաշում տեղական կարող ուժերը այն է ուսուցչութիւնը, վերադարձած կարծիք բանակայիններին և այլն. յեղած ուժերը համախմբելով լրագրական գործի շուրջը՝ կազմում ենք աշխատավորների մի կազմ, վորոնց միջոցով լրագրի ընթերցումը կարողանում ենք հաջող կերպով տարածել այն խավերի մէջ: Դրա հետ զուգորթացաբար գրաւում ենք մասսաները դեպի թերթը, լրագրութիւնը: Թե վրջան հաշտութիւն կունենա՞նք մենք այս ուղղութիւնը տարվելիք աշխատանքի մեջ այս արդեն կախված կըլինի ընթերցանութիւնն տեղի, ժամանակի և նրա յեղանակի նպատակահարմար լինելուց:

Բարձրագոյն ընթերցանութիւնն համար ընտրում ենք գյուղի ամենահարմար տեղը, վորտեղ գյուղացիները աշխատանքից ազատ ժամերին հավաքվում են զրուցելու և

իրենց հանգստյան ժամերը անց կացնելու: Նույնպէս և ընթերցանութիւնն ժամանակը, անպայման համաձայնեցվում է գյուղացիների բանավորական ժամերի հետ, բոլոր հայտարարութիւնները, ընթերցանութիւնն մասին, թե բանավոր և թե գրավոր, միշտ միատեսակ բնույթ չեն կրում այլ ուշադրով և հետաքրքրող իմաստ են ունենում: Որինակ հայտարարվում է՝ «այսօրվա համարում Խորհուրդային իշխանութիւնը զորակոչ է հայտարարել մատնանշված է ծառայութիւնն ժամանակամիջոցը, և ովքեր են ազատվում ծառայութիւնից: Լրագրի ընթերցումը տեղի կունենա խրճիթ ընթերցարանում այսօր ժամը 7-ին»: Այսպէս և միապատկեր զանձան մասին: Պարզ է, վոր այսպիսի հայտարարութիւնները կարգաւով՝ ազգաբնակչութիւնը չափազանց կհետաքրքրվի և կուզի մանրամասն տեղեկութիւններ իմանալ:

Կարիք չկա ապացուցելու այն, վոր չոր ու ցամաք ընթերցումը առանց պարզաբանումների չի կարող գրավել մասսան դեպի ընթերցարանը, ընդհակառակը հետ կը մղի լսողներին: Միայն հարց ու պատասխանի ձևով բացատրութիւնները կարող կլինեն ունկրնդիրներին պատիվ գրութիւնից հանել և վորոշ կենդանութիւն ու զբաղչութիւն մտցնել աշխատանքների մեջ:

Թերթի ընթերցումը իր արդյունավետ հետեանքները կունենա այն դեպքում, յեթե ղեկավարը ունենա վորոշ ինիցիատիվա և լավ ուսումնասիրի տեղական պայմաններն ու առանձնահատկութիւնները, ազգաբնակչութիւնն հոգեբանութիւնն, նրան հետաքրքրող խնդիրները և այլն: Մասաւորն մոտիկ լինելը և նրա կյանքով ապրելը մեծ հնարավորութիւն կտան ղեկավարող ընկերներին գրավել հասարակութիւնը դեպի թերթի ընթերցումը:

Առաջնորդի անտեսական և կուլտուրական ճշգրիտ հաշվառումը նույնպէս մեծ դեր է խաղում բարձրագոյն ընթերցմանը ուղիղ ընթացք տալու գործում: Այս

դեպքում միմիայն հնարավոր կլինի նախորդ փորձել թե ինչ նյութերով կարելի չե գրադեցնել լսողներին, թե ինչ հոդվածներ և ինֆորմացիաներ կարող են նրանց հետաքրքրել և դրավել դեպի ընթերցումը։ Այստեղից բխում է մի հանգամանք ևս (փոր աշուշտ պետք է ի նկատի ունենա ընթերցողը) դա նյութերի խիստ ընտրութունն անելն է։ Անըհաժեշտ է առաջին հերթին ընթերցել ավելի հետաքրքիր նյութեր, ապա յերկրորդական տեղ բռնող հոդվածներն ու տեղեկութունները, վերջինս այն դեպքում միայն, յեթե սակընդիմները տրամադիր են լսելու։

Իր աշխատանքի պրոցեսում ձեռք բերած պրակտիկան և գյուղացու հոգեբանության լավ ըմբռնումը միակ ուղեցույցն է հանդիսանում գյուղական աշխատավորի համար նյութերի ընտրություններ անելու դեպքում։ Փորձերը ցույց են տալիս, փոր գյուղական շրջանում յերբեմն պատահում են հոսանքներ, փորոնք ավելի յեն հետաքրքրվում խոշոր քաղաքական խնդիրներով որինակ, տնկու-խորհրդային համաձայնագրով, Պուանկարեյի (այժմ՝ Երրիոյի-ձանութ. խմբ.) մասին արժարժ փող հարցերով, քան հոդային շինարարության մասին գրած հոդվածներով։

Նյութերի ընտրություններ անելուց հետո ընթերցողը, այսպես ասած, վերախմբագրում է թերթը. պետք է ի նկատի ունենալ, փոր լրագիրը իր եղբւրւմ ամսագրի կամ զանազան պատմվածքների նման մանրագրերին տեղեկութուններ չի տալիս շոշափվող հարցերի մասին, փորովհետեւ թերթին պարբերաբար հետեւողը ինքնըստինքյան իրադեկ է հարցի ծագման յեվ նրա զարգացման ընթացքին։ Բայց անզրազեա գյուղացին այդ հնարավորությունը չունի, յեվ լրագրի տեկտը նրան բաւարարել չի կարող։ Նրան հարկավոր է բացատրել՝ բերելով բազմակողմանի որինակներ և փաստեր, խորատուգովելով հարցի ծագման յեվ զարգացման պատմության մեջ։ Ան-

զրազեա մասսան միմիայն այս դեպքում հնարավորություն կունենա մտքակալութեամբ նյութի բովանդակությունը։

Յեթե ընթերցել անգլխորհրդային համաձայնության մասին յեվ չհիշեցնել անգլխական կառավարության մեր դեմ վարած նախկին քաղաքականությունը, չլ վերականգնացնել նրա հիշողության մեջ կերպոնի նստան, չպատմել բանվորական կառավարության մասին յեվ չտալ Մադգոնալլի բնութագիրը, պարզե, նյութի ընթերցումը եյական հետեւանք չի ունենալ, ինչպես անհետեւանք կանցնի նայել ընթացիկ հեռագրների ընթերցումը ֆրանսիական ազգային բլոկի անկման յեվ այլ դեպքերի մասին։ Պարզաբանել այդ տերմինները իմաստը, դա անհրաժեշտ է ընթերցանությանը հաջող ընթացք տալու համար։

Վերախմբագրելով թերթը ընթերցանության ժամանակ նյութի պարզաբանումը պետք է դարձնել հասարակ յեվ մատչելի։ Կան այնպիսի տերմիններ, փորոնք գյուղացուն միանգամայն հասկանալի չեն։ Այս դեպքում պետք է գործածել գյուղական ծանոթ և հասկանալի բառեր հենց ընթերցման պրոցեսում։ Նպատակահարմար է բացատրությունների ժամանակ ոգտվել յեղած կողմնակի հարմարություններից, ինչպիսիք են քարտեզներ, պրակտիկներ, դիագրամներ յեվ այլն։ Որինակ ուսա չինական յերկաթուղային հարցի եությունը բացատրելիս կարելի է քարտեզի վրա մատնանշել տեղը, կամ թե դիագրամներով պարզել գերմանիայի կրած փաստերը պատերազմի ընթացքում յեվ այլն։ Այս ձեւով առաջ տարվելիք աշխատանքները ավելի են ուժեղացնում ընթերցանության եֆեկտը, յեվ գրավում լսողներին դեպի ընդհանուր բնութ կրող քաղաքական խնդիրները։

Ընթերցողը առանց նյութերը ընտրելու ձեւավորելու ու գասավորելու, առանց տերմինները նախազրույցի

միջոցով պարզաբանելու ու աշխատելու լսողների ուշադրութիւնը պրակտիկ գործիչը պիտի անցնի:

Մտքերին այս ձեւով մոտենալը միանգամայն յերաշխափորում է առաջնորդի գեղի ընթերցանութիւնը տաժած համակրանքը և վոր ամենադիտարժէքն է հենց սկզբից առիթ և տալիս նրանց դուրս գալ պատմիկ գրութիւնից ու ժամանակել նշուծի քննադատութիւնը: Այսպէս մտքերի փոխանակութիւն և գրութիւնի ձեւով տեղի ունեցող ընթերցանութիւնը հնարավորութիւն է տալիս ընթերցողին տեղն ու տեղը պարզելու իր առաջ գյուղական համայնքի կարծիքը այս կամ այն հարցի վերաբերյալ:

Այսպէս լեթե գյուղական մասսայի մտածելակերպը յեւ ինքն հասկացողութիւնը այս կամ այն գեղերեւի փոխառութիւն խնդիրների յեւ ընթերցողական իշխանութիւն կողմից բաց թողած դանդաղ հայտարարութիւնների մասին կը գաւազանընեն, վոր թե բաւարարող չէ, գյուղի շարժու յեւ կուլակի տաժած տեղեկութիւններին, այլ խրճիթ-ընթերցարանում պարզաբանութիւն լրագրական տվյալների հիմունքներով, այդ գեղերում քաղկերթական աշխատավորի առաջ գրութիւնը բոլոր խնդիրները հաջողութիւնը կը լուծեն:

Ա. Վեդիկին

ԽՐՃԻԹ-ԸՆԹԵՐԿԱՐԱՆԻ ՄԻ ՇԱՐԱԹՎԱՆՈՒՅՑ (ՈՐԻՆԱԿ)

Կ Ի Ր Ա Կ Ի

1. Առաջ. ժամը 9—2-ը բաց է գրագրան-ընթերցարանը լրագիր ու գիրք տալու և կարգալու համար (Ամեն օր)
2. Առաջ. ժ. 9—12-ը ընդունվում են հարցումներ տեղեկատու բյուրոյի կողմից (Ամեն օր):
3. ժամը 12-ին բացվում է տեղեկատու արկղը և մինչև ժամի 2-ը արվում են պատասխաններ:

4. ժամի 9—11-ը ընթերցում գրքի և ժամի 11—12-ը գրութիւն կարգացածի շուրջը:

5. ժամը 12—2-ը «Կորչի անգրագիտութիւնը» ընկ. բըջիի նիստը:

6. ժամը 3—5-ը բարձրաձայն ընթերցում «Սորհրդային Հայաստան» թերթի:

7. ժամը 5—7-ը գրութիւն կարգացածի շուրջը:

8. ժամը 7-ից խրճ.-ընթերցարանի վարչութիւն ժողով պատասխաններ մշակելու, չը պատասխանված հարցումներին:

Յ Ե Ր Ե Ք Շ Ա Բ Թ Ի

1. { Վ Ե Ր Ո Տ Ի Շ Յ Ա Լ Ը
2. {
3. {

4. ժամի 9-ից 12-ը միաժամանակ պատի լրագրի խմբագրութիւն նիստը:

5. ժամի 12—2-ը գեղերում:

6. ժամի 3-ից մինչև ժամի 5-ը բարձրաձայն ընթերցում:

7. ժամի 5-ից մինչև ժամի 7-ը գրութիւն կարգացածի շուրջը:

8. ժամի 7-ից գրական գեղարվեստական բաժին աշակերտութիւն և գյուղի ուժերի մասնակցութիւնը:

Չ Ո Ր Ե Ք Շ Ա Բ Թ Ի

1. { Վ Ե Ր Ո Տ Ի Շ Յ Ա Լ
2. {
3. {

4. ժամի 9—12-ը միաժամանակ խրճ.-ընթերցարանի վարչութիւն նիստը թե ընթացիկ աշխատանքները կանոնավորելու և թե չը պատասխանված հարցումներին և բողոքներին պատասխաններ մշակելու համար:

5. ժամի 12—2-ը լրագրի բարձրաձայն ընթերցում:

6. » 3—5-ը գրութիւն կարգացածի շուրջը:

7. » 5—7-ը կոմսոմոլի բնագիտական խմբակի պարապմունք:

8. » 7-ից բջիջի դռնբաց նիստը և զեկուցում:

Հ Ի Ն Գ Շ Ա Բ Թ Ի

1. {
2. { Վ Ե Բ Մ Կ Ի Չ Ե Ա Լ
3. {

4. Առավ. ժամի 9-ից միաժամանակ երսկուրսիա:

5. Յերեկոյան ժամի 6-ից պատի լրագրի խմագրության նիստը:

Ո Ի Բ Բ Ա Թ

1. {
2. { Վ Ե Բ Մ Կ Ի Չ Ե Ա Լ
3. {

4. Ժամի 9-ից 10-ը խրճ.-ընթ. վարչության նիստը պատասխանելու համար չը պատասխանված հարցումներին և բողոքներին:

5. Ժամի 9-ից 12-ը բարձրաձայն ընթերցում լրագրի:

6. Ժամի 12-ից 2-ը զրույց երսկուրսիայի տպավորությունների և հետևանքների մասին:

7. Ժամի 3-ից 5-ը գրքի բարձրաձայն ընթերցում:

8. » 3-ից 7-ը զրույց կարգացածի շուրջը:

9. » 7-ից ներկայացում:

Շ Ա Բ Ա Թ

1. {
2. { Վ Ե Բ Մ Կ Ի Չ Ե Ա Լ
3. {

4. Ժամի 12—2 ը կոմսոմոլի բջիջի քաղլնթերցում:

5. » 3—5-ը բարձրաձայն ընթերցում լրագրի:

6. » 5—7-ը զրույց կարգացածի շուրջը:

Այս որացույցը կազմելիս ի նկատի ենք ունեցել այն հանգամանքը, վոր լրագրների բարձրաձայն ընթերցում լինելու յե ամեն որ, բայց քանի վոր գյուղերում կան

գրագետներ, վորոնք իրենք կարող են կարգալ լրագիրը, այդ պատճառով ամեն առավոտ խրճ.-ընթերցարանը վորոշ ժամեր բաց և լինում կարգացողների համար: Հարցումներ և բողոքներ կարող են տրվել ամբողջ որը, բայց պատասխանի համար նշանակվում և վորոշ ժամ: Յեթե կան ուժեր և հարմարություն, կարելի յե ունենալ հատուկ մարմին հարցումներին պատասխանելու աշխատանքի կոչելով համապատասխան մասնագետներ, կարիքի գեպրում:

Ձեկուցումներ կազմակերպելիս ոգավելու յեք գյուղատնտեսից, կոոպերատորից, բժշկից և ուսուցչից:

Յեթե որացույց կազմելիս անհնար և նախատեսել թե ով կլինի դասախոսը կամ զեկուցողը, պետք և նախորոք գյուղի պատրաստված ընկերներին հանձնարարել ոգավելով գրքերից՝ կազմել ուժեղատեղեկուցում կամ գյուղի շինարարության ու կուլտ-կրթական աշխատանքներին վերաբերյալ հարցեր շոշափել այդ ժամին:

Ձեկուցումները պետք և լինեն գյուղատնտեսության, կոոպերացիայի, բնագիտության և այլ հարցերի շուրջը:

Երսկուրսիաներ կարելի յե կազմակերպել թե դեպի մոտակա գյուղերն ու ավանները և թե քաղաքները: Առաջին դեպքում նպատակ և լինում ծանոթանալ որինակելի տնտեսության, արտելի կամ որինակելի կուլտ-հիմնարկի հետ, իսկ յերկրորդ դեպքում՝ շփվել քաղաքի բանվորության հետ և ծանոթանալ քաղաքի թե արդյունաբերական, թե խորհրդային և թե այլ հիմնարկների հետ:

Ինչ վերաբերում և զանազան կամ զանխաներին, անհրաժեշտ և զբաղեց ժամանակ որացույցի բովանդակությունը վերցնել կամ պանիայից:

Խրճիթ-ընթերցարանը շաբաթը մեկ որ պետք և լինի վաղ:

Ըստ մեր որացուցցի դա յե հանդիսանում յերկուշաբ-
թին, բայց կարելի չե նաև որը փոխել, ցանկալի կը լի-
նեք, վոր առհասարակ խրճ.-ընթ. վոչ մի որ փակ չլինեն:
Կոմսոմոլի քաղնթերցման և բնագիտական խմբակի պա-
րապմունքներին մուտքն ազատ ե լինելու աշխատավոր
գյուղացիութեան համար:

Խրճ.-ընթ. վարչութեան նիստերը կարող են միշտ
տեղեկատու աշխատանքներին նվիրված չլինել, այլ այն-
տեղ պէտք ե քննվեն նաև խրճ.-ընթ. ընթացիկ աշխա-
տանքներին վերաբերյալ հարցերը:

Այս որացուցցն որինակելի չե և կարող ե փոփոխու-
թյունների յենթարկվել տեղերում տեղական պայմաննե-
րին համապատասխան:

Ղեկավարվելով այս որացուցցի ժամերի բաշխումով
և ձևով անհրաժեշտ ե տեղերում կազմել ամսական որա-
ցուցքներ և ամեն շաբաթ կոնկրետ մասնանշել նյութը և
որացուցը կախել աչքի ընկնող տեղ ի պիտութեան ա-
մենքի:

Նախքաղլուսդիսվարի՝ Քաղախյան
Քարտուղար՝ Գ. Հաւուրթունյան

ՁՄԵՌԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆԲՈՒՆԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Ժամանակն ե կազմել խրճիթ-ընթերցարաններում
տարվիլիք ձմեռային աշխատանքների նախադիծը. որինակ՝
ինչպիսի խմբակներ ե հարկավոր կազմակերպել, խմբակ-
ները ինչպես պետք ե աշխատեն և ինչ պետք ե անեն,
ինչ թերթեր պիտի դուրս գրել, ինչ գաստխոսութեաններ
կազմակերպել, շեֆից ինչ կարելի չե սպասել և այլն:

Անհրաժեշտ ե հաշվի առնել նաև հիմնական աշխա-
տակիցներին, մասնանշելով, թե ով ինչ աշխատանք ե
տանելու:

Նախագծի մշակման մեջ անպայման պետք ե մաս-
նակից անել նաև ուսուցչութեանը: Ամառային վերապատ-

րառական դասընթացների ժամանակ նրանք շատ բան
են սովորել: Կարելի չե նաև շրջանային ուսուցչական
խորհրդակցութեաններ կազմակերպել: Հարկավոր ե դեպի
խրճիթ-ընթերցարանները գրավել գյուղատնտեսներին,
բժիշկներին և հողաշափերին: Կոմսոմոլականների, կո-
մունիստների և շեֆերի մասին խոսք լինել չի կարող,
առանց նրանց մենք տեղից չենք կարող շարժվել:

Աշխատանքների նախագծի մասին պետք ե լայն
կերպով բացադրել գյուղացիներին գրույցների միջոցով,
թե ինչպես պետք ե աշխատի խրճիթ-ընթերցարանը և
ինչ աշխատանք պիտի տանի նա ձմեռը:

ԸՆԹԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆԲՈՒՆԻ ԶՊԵՏԲ Ե ԸՆԴՀԱՆՔԸ

Բայց այդ բոլորի ժամանակ վոչ մի դեպքում չի
կարելի կանգնեցնել ընթացիկ աշխատանքները խրճիթ-ըն-
թերցարաններում. խրճիթ-ընթերցարանը աշնանը անպայ-
ման պիտի աջակցի գյուղացուն: Նա պիտի գյուղացուն
խորհուրդ տա, թե նա ուր և ինչպես պիտի արտանախ
իր ցորենը և այլ մթերքները: Նա պիտի ցուցմունքներ տա,
թե ինչպես բարեկամել կոոպերատիվի աշխատանքները,
նա պետք ե տեղեկանք տա գյուղացուն և կարմիր-բանա-
կայինների ընտանիքներին, թե ճշտութեամբ ե արդյոք
նրա վրա միասնական տուրք զբվել: Նա պետք ե գրի
դիմումներ, դանդառներ, ուր հարկն ե, սխալը ուղղելու
համար: Պետք ե բացադրութեան տա, թե ինչ ե նշա-
նակում ապահովագրումը: Նա պետք ե ազիտացիա մղի
և պարզաբանի խորհուրդների ընտրութեան նշանակու-
թյունը, մասնակցի համամիութենական ուսուցչական հա-
մագումարների նշանակութեան մասին բացատրութեաններ
տալում ե իր մասնակցութեանն ունենա շրջանային ուսուց-
չական խորհրդակցութեաններում և համագումարներում:
Վերջապես չի կարելի աչքաթող անել նաև ագրոպրոպա-
գանդան և սանիտարական աշխատանքները:

Ամբողջ այդ աշխատանքների մեջ հատկապես մեծ տեղ պետք է զբաղեն միջազգային քաղաքական զբաղման մասին բացառությունները, խորհուրդների բնորոշության մասին տարվելիք ազիտացիան, տերիտորյալ գորահավաքների մասին պարզաբանումները և այլն ու վերջապես, վոր և ամենագլխավորն է, անբերրիության և չուրի տված վնասների չափերի և նրանց դեմ կռվի միջոցների, ինչը պետհայեմ այն ոգնություն մասին բացառություններ, վոր տրվել է խոր-խղիանություն կողմից:

Ավելի նպատակահարմար է հետևել թերթերին, գյուղացիներին կարգալ հետաքրքրել հոգվածներ: Անհրա-
ժեշտ է թերթերից դուրս գրել հետաքրքրել տեղեկու-
թյուններ և կպցնել պատին:

Անգաղար ազիտացիա մղել թերթերին բաժանորդա-
գրվելու համար: Կամովին բաժանորդագրվող գյուղացի-
ների թիվը խրճիթ-ընթերցարաններում տարվելիք աշխա-
տանքների հաջողության չափանիշն է:

ԻՆՉ ՊԵՏԲ Ե ԱՆԻ ՍԱՆԻՏԱՐ ՀԱՅՆԱԺՈՂՈՎԷ ՄԱ- ԼԱՐԻԱՅԻ ԴԵՄ ՊԱՅԲԱՐԵԼԻՍ:

1. Հաշվի առնել շրջանի բոլոր մալարիայով հիվանդներին հասուկ ուշադրություն դարձնելով թուրքեստանի և Կով-
կասի ճակատներից յեկամ գորացրման յենթարկված կար-
միր բանակայինների վրա:

Իրենց կարմիր բանակայինների զբոսըներում նրանք պետք է վոր նշանակված ունենան իրենց զոդերոցքի հի-
վանդության մասին: Անհրաժեշտ է բժշկվելու համար՝ բո-
լոր հիվանդնարին ուղարկել տեղական հիվանդանոցները
և ամբուլատորիաները:

2. Հետախուզել մոծակների բազմացման տեղերը: Փոքր ճահիճները, առվակները, անձրևով լցված փոսերը
(գյուլ) և ուրիշ ջրամբարները, նրանց վոչնչացման նպա-

տակով, կամ հող լցնելու կամ կրաջրի մեջ նավթ կամ
կերասին լցնելու միջոցով:

2. Հետևել ջրհորներին, կիսատակառներին, տակառ-
ներին և փայտե ուրիշ ամաններին ծածկելով նրանց բերան-
ները կափարիչներով և հենց դրանով թույլ չտալ մոծակ-
ների տճեցման արհեստական տեղերի առաջանալուն:

4. Վորտեղ հնարավոր է անցկացնել ընակություն
ունեցող շենքերի պատահանների ցանցապատումը:

1. Առաջին հերթին ցանցապատել խրճիթների և
հիվանդանոցների պատահանները:

5. Հետախուզել մոծակների ձմեռն անցկացնելու
տեղերը և միջոցներ ձեռք առնել նրանց վոչնչացման համ-
ար մուխ տալու միջոցով:

6. Դոդերոցքի վերաբերմամբ կազմակերպել մի քանի
դասախոսություններ հատկապես շեշտելով զոդերոցքի նշա-
նակությունը տված շրջանի համար:

7. Համապատասխան նյութերով ոգովել և զինել
ու հարստացնել զոդերոցքի ցուցահանդեսը և անկյունը
խրճիթ-ընթերցարանում:

ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ ՅԵՎ ԲԱՆԹՂԹԱԿ- ՅԻ ԱՆԵԼԻԲԸ

Ներկայումս նկատվում է ակումբները միացնելու
քուռն ձգտում, մոշ թե միայն նահանգային, այլ նայեմ
համառուսական մասշտաբով, նպատակ դնելով առ նրանց
աշխատանքներին մի ընդհանուր, վորոշակի բնույթ՝ մաս-
նաներին կոմունիստական հոգով դաստիարակելու հա-
մար:

Այս նպատակը միանգամայն բնորոշում է բանակում-
քների հեռավոր ապագայի խնդիրները յեմս:

Բանվորական ակումբում բանվորը կարող է ստանալ
բոլոր տեսակի հարցերի պատասխանը: Այնտեղ նա կարող
է լիովին գործադրել իր ընդունակությունները և սրանով

այն ամենը ինչ անհրաժեշտ է նրան կատարելագործվելու և մոտավորապես զարգանալու համար: Ակումբը ցույց կտա նրան բանֆակի և համալսարանի շիտակ ճանապարհը: Ճիշտ է, ակումբը չի կարող ամեն դեպքում լրիվ պատասխան տալ բոլոր հարցերին, բայց նա անպայման ցույց կտա այն հիմնական ուղին, վորով պետք է ընթանա խորհուրդային հանրապետությունների միության հարազատ քաղաքացու զարգացման գործը:

Ակումբը իր միջոցներով բոլորովին նպատակ չունի անդամներին այս կամ այն ծավալով գիտություն տալու: Վոչ: Նրա նպատակն է տալ անհրաժեշտ գործնական ունակություններ և վորոշ մոտավոր վարժություններ, զարկ տալով նրանց ինքնուրույն և բազմակողմանի զարգացման գործին:

Կոմմունիստական դաստիարակությունը կոնկրետ և գործնական ձևով պետք է արտահայտվի ակումբի քաղաքատնտեսական և զաղափարական (գիտություն գեղարվեստ, կրոնական) աշխատանքների մեջ. ուրիշ խոսքով ասած՝ քաղաքական և արտադրողա-կենցաղային աշխատանքների մեջ:

Ընդհանուր առմամբ հարկավոր է ակումբում աշխատանքները հետեւյալ կերպով տանել.

1. Ակումբի ազդեցությունը բանվորական մասսայի վրա ընդհանուր առմամբ (մասնավորապես բանվորական կազմակերպության վրա):

2. Ակումբի մասսայական աշխատանքը՝ ա) պրոպանդանգա լենինիստիզմի մասին, բ) քաղաքական, գ) հակակրոնական, դ) գեղարվեստական աշխատանք է) ֆիզիկուլուրա, զ) լրագրական աշխատանքներ, յե) զրադաբան և այլն:

3 խմբակային պարամպուլները ակումբում:

4. Ակումբի ազդեցությունը լուսակցական կվալ ֆիլիալիան բարձրացնելու գործում:

5. Կենցաղավարական աշխատանքներ:

Ակումբի գործնականության ընթացքում անհրաժեշտ է տարբերել յերկու մոմենտ, նախ ակումբի ներգործումը մասսայի վրա, վորի բնույթը պայմանավորվում է ակումբի անմիջական խնդրով այն է՝ մասսային տալ կոմմունիստական դաստիարակություն:

Յեկրորդը՝ մասսայի ուսումնասիրությունը մի աշխատանք, վոր ներկայումս գտնվում է անբավարար դրություն մեջ:

Իմանալով ակումբային աշխատանքների ընդհանուր բնույթն ու պայմանները՝ կարելի է ճիշտ վորոշել բանթխակիցների հարաբերությունը այդ աշխատանքների վերաբերյալ:

Կասկած չկա, վոր լրագրական գործը գտնվում է բանվորների ձեռքում: Այս ամենամեծ զենքն է ագիտության, խավարի ու զանազան թերությունների ու չարագործությունների դեմ կռվելու համար: Լրագրությունը բացահայտում է նայելով այս կամ այն աշխատանքի դրական կողմերը, նրա առավելությունները:

Վոչ վոր, բացի բանթխակիցից, վորը միշտ հանդիսանում է ակումբի ավելի ակտիվ անդամը, չի կարող ավելի նուրբ և ճկուն զրի առնել ու լուսաբանել թերթերում այնպիսի յերեվույթներ, ինչպիսին ակումբի մասսայի վրա թողած ազդեցությունն է և այն տպավորությունները, վոր մասսան իր հետ ակումբ է բերում:

Բանթխակիցը «կարող է կազմակերպել հասարակական կարծիքը», շատ ճիշտ է ասել Մ. Խ. Ուլյանովան «Պրավդայի» թխակիցների խորհրդակցական ժողովում:

Չի կարելի ժխտել այն, վոր բանթխակիցը բավականին լրիվ է լուսաբանում թերթերում ակումբային կյանքում աչքի զարնող մոմենտները, սակայն չափազանց քիչ տեղեկություններ են տալիս ալումբի ամեն-

նորյա աշխատանքների մասին, վոր հանդիսանում է կեն-
տրոնը:

Բանթղթակցի աշխատանքները կարող են լինել
ինդիվիդուալ — անհատական և կոլլեկտիվ — միացյալ:

Բանթղթակցի ինդիվիդուալ աշխատանքները պետք է
լուսավորական ընթացք ունենան 1) ակումբների ամենուրյա
կյանքը, ինչպես առած ակումբի կենցաղը և նրա անդամ-
ների կենցաղավարությունը մասսայի մեջ, 2) ակումբի
խմբակային զբաղմունքները, 3) ակումբային կյանքի աշ-
քի բնկնող մոմենտները և հատուկ կոմպանյանները:

Բոլոր այդ աշխատանքները պետք է տարվեն վորոշ
հասարակական աշխարհայացքով, մատնանշված մոմենտ-
ները պետք է լուսաբանված լինեն զլխավորապես մաս-
սայի քաղաքա-կենցաղավարական զարգացման տեսա-
կետից:

Ինդիվիդուալ աշխատանքների ժամանակ բանթղթա-
կիցր դուրս է գալիս վորպես մասսայի կազմակերպիչ,
վորպես հասարակական կարծիքի արտահայտիչը և նրա
առաջացման ակտիվ մասնակցողը:

Անորյա ակումբային կյանքը դիտելով բանթղթակիցը
վորոշում է թե ինչպես է քաղաքակրթական իդեան,
հասկապես Բյիչի ավանդները, անդրադառնում բանվորա-
կան մասսայի վրա, ինչպես է նա մարտում այդ ավանդ-
ները և ինչ ազդեցություն է թողնում մասսան իր հեր-
թին ակումբի վրա:

Պատահական խոսակցություններից և մասնավոր
զրույցներից սլարզ կարելի է պատկերացնել ակումբի ա-
ռափելություններն ու թերությունները այս կամ այն
ուղղությամբ տարվելիք աշխատանքների ընթացքում:

Հետևելով ակումբի խմբակային զբաղմունքներին
բանթղթակիցը նայում է նրանց, վորպես ամբողջության
մի մասնիկի, վորպես ակումբի անդամների ակտիվ աշ-
խատանքների մի զործնական շարունակության, վորպես

քաղաքավարական գործի հիմունքներն ուսումնասիրող մի
գեների վրա:

Այս ամենը վերաբերում է բոլոր խմբակներին ա-
ռանց բացառությամբ:

Ակումբային կամպանիայի և այլ աշքի զարնվող
ժամանակների լուսաբանման գործում բանթղթակիցները
ցույց են տվել մեծ ակտիվություն: Բայց ցավը նրանում
է, վոր այդ նկարագրությունները կրում են պաշտոնական
բնույթ, «վորքան քիչ, այնքան լավ»: Յերբեմի կարճ
յրադրական թղթակցությունները կենդանի զրույցի ձևով
մի քանի անգամ ավելի պարզ կարող են տալ ակումբի
մասսայական աշխատանքների բնույթը, քան յերկար ու
ձիգ՝ ձանձրալի պաշտոնական նկարագրությունները:

Անհամեմատ ավելի բաղմակողմանի յեն բանթղթա-
կիցների միացյալ աշխատանքները: Իհարկե այդ աշխա-
տանքը յեվս պիտի քաղաքական արդյունաբերական-կեն-
ցաղավարական թեքումն ունենա:

Արտակարգ կերպով շատ քան կարող է անել բան-
թղթակիցների կոլլեկտիվ աշխատանքը-գրական խմբակ-
ները: Այսպիսի գրական խմբակներն ուղղություն են
տալիս ու վոգեվորում յուրաքանչյուր բանթղթակցի մաս-
նավոր աշխատանքները, պատրաստելով նրանցից վոշ մի-
այն յոկ քննադատներ, այլ ակտիվ աշխատակիցներ: Ա-
կումբային կյանքի լուսաբանումներն այս դեպքում սիս-
տեմատիկ և ձեվավորված բնույթ են կրում:

Հաճախ գրական խմբակների առաջ գրված խնդիրների
շարքում լինում են նայել մի շարք ձեռնարկությունների
կազմակերպման, ուսումնասիրության և թղթակցության
խնդիրները, այն է «բանթղթակիցների խմբակ»-ի կազմա-
կերպմանը ձեռնարկելու աշխատանքը, վորի գոյություն
դեպքում բանթղթակիցները կարող են ձեռք բերել թեզ-
թակցի համար անհրաժեշտ գիտությունները և գործնական
վարժություններ: Ակումբում հատկապես մեծ գեր կարող

են խաղալ գրական յերեկոները մասսայական աշխատանքներով կազմակերպված: Գրական յերեկոները ունենում են քաղաքագրականական վորոշ ազդեցություն մասսայի վրա:

Բանվորը, շուտ հեշտ և մատչելի կերպով դրված կանոնավոր աշխատանքների միջոցով կարողանում է ծանոթանալ մեր կյանքի գրականության հետ՝ կազմակերպելով հասարակ յերեկոներ ինչպես որինակ. «բանվորական կենցաղը ուսումնականության մեջ» յերեկո և այլն. նույն ձևով կարելի է ծանոթանալ նայել ժամանակակից գրականության հետ, «Դեմյան Բեգնու յերեկոն» «պրոլետարական պոեզիայի հետեւողներին» և այլն:

Գրական, գեղարվեստական բեմերում արձանագրության դեպքում, հաջող կերպով կարելի է այդ բացը ծածկել ինքնուրույն պիեսներով, ազիտացիոն արտասանություններով և այլ գրախմբակային աշխատանքներով:

Ազիտացիոն դատերը, վոր մեծ ուժգաստիւ ունեն մասսաների աչքում, նույնպես գրական խմբակներին գործ են:

Բայց առանձնապես մեծ է բանթղտակցի դերը պատի լրագիր կազմելու գործում, վորը մեզ մոտ մեծ գովասանքների է արժանացել:

Համարձակ կերպով կարելի է ասել, վոր պատի լրագիրը, այդ «խոսող պատերը» յեկել հասել են մեր ասան շեմքին. պետք է այնպես անել, վոր մի տեղ կանգնած չմնան, այլ հառաջադիմեն, զարգանան խորացրած և լայնացրած բովանդակությամբ: Իսկ այդ առանց մի խոսքի հնարավոր է միյեմնույն բանթղտակցիներին ամենամոտիկ մասնակցությամբ. իսկ հակառակ դեպքում՝ թույլ մոտեցումը խիստ կը վնասի այդ աշխատանքներին և կը փչացնի ամեն ինչ:

Գրական խմբակը կարող է սեպ ազդեցություն ունենալ նայել գրադարան-ընթերցարանի վրա, թե-

կողմ գրականություն ընտրությունների կամ ուղեւորական-ցիայի մտքով:

Բոլոր վերահիշյալներից պարզվում է թե վորքան մեծ է բազմակողմանի յե բանթղտակցի գործը ահումբում: Այս միայն սուղ պայմաններում, իսկ յեռանդով և անձնվեր աշխատանքի ժամանակ նրա աշխատանքները խոշոր հետեւանքներ կարող են ունենալ:

Այս հոգվածում մեզ հաջողից մատնանշել ահումբների աշխատանքների և բանթղտակցիների առաջ դրված խնդիրների մասին, այն էլ միայն սխեմատիկ կերպով: Խնդիրը հիմնովին պարզելու համար պահանջվում է, վոր թե հոգվածները գրել, այլ ամբողջ գործը կոլեկտիվ ուժերով կազմակերպել: Բացի այդ յուրաքանչյուր ահումբը չի կարող իր աշխատանքները լայնացնել այն պես, ինչպես վոր մատնանշեցինք այստեղ: Ահումբը հարմարվում է իր տեղական պայմաններին:

Անհրաժեշտ է, վոր ահումբը իրանից ներկայացնի կոմունիստական դատարարակչության ելեմենտները հավաքող մի միջոց, իսկ բանթղտակցիները լինեն այսպես-ասած նրա աշխատանքների ախտիվ հայելին:

Խ. Յիմմեմալ

ՊԱՏԻ ԼՐԱԳՐԻ ՍԽԵՄԱ ՏԵԽՆԻԲԱԿԱՆ ԿՈՂՄ

1. Պատի լրագիրը իր եռթյամբ լինելով քաղաքական ուսավորության մասսայական միջոցներից մեկը, անհրաժեշտաբար շարահյուսված է լինելու պարզ և կոնկրետ կերպով: Նրա եջերում լույս տեսնող հոգվածներն իրենց բովանդակությամբ պետք է համապատասխանեն մասսայի գիտական մակարդակին ու լուսաբանված լինեն փաստերով:

2. Պատի լրագիրը յերբեք չպետք է տպված լինի մեքենայի (ուսինգտոնի) վրա կամ տպագիր. նա պետք

ե գրված լինի ձեռքով, խոշոր և հեշտ ընթերցանելի տառերով:

3. Բանվորությունը և նամանականդ գյուղացիությունը մասնավորապես պատկերներով և այդ տեսակետից նկարները կնպաստեն լրագիրը հետաքրքիր և ըմբռնելի դարձնելուն. նկարների համար կարելի չե գործածել կարմիր, կանաչ, կապույտ և այլ գույներ, նույնիսկ թանաք, վորոնցով պետք է գրել նայելի լողունները, բոլոր վերնագրերը, գծել հոդվածաշարքերը իրարից բաժանող բարակ գծերը և այլն:

4. Նկարելի է լինելու դեպքում կարելի չե ուղղակի փոխանցող (капировальная) թղթից, կամ ուղղակի գանազան թերթերից ու պարբերականներից կտրած նկարներ կապնել: Փոխանցող թղթից ուղղակի ժամանակ արդեն ընտրած նկարի տակը դնում են փոխանցող թուղթը, իսկ վերջինիս տակը լրագրի այն մասը, վորտեղ ցանկանում են նկարը գծապես ու սեւ մատիտով նկարի հիմնական գծերը նորից գծում ու առջ են առնում:

5. Անհրաժեշտ է նկարները լրագրի յերեսում ցրել այնպես, վոր նրանցից յուրաքանչյուրը համապատասխանի այն հոդվածի բովանդակությանը, վորի մոտ կապված չէ: Բայց նկարների մի տեղ հավաքելը անթույլատրելի չէ:

6. Վերնագրերը իրենցից վերել վերջացող հոդվածներից գտնվելու չեն առնվազը կես լուցկու, իսկ հոդվածները վերնագրերից՝ մեկ սանտիմետր հեռավորության վրա:

7. Պատի լրագիրը չպետք է լինի յերկար, այլ լայն: Յերկար լինելու դեպքում պատին կպցրած ժամանակը անհնար կը լինի կարդալ, նամանականդ ընթերցողները շատության դեպքում, լայն լրագիրը այդ, կողմից հնարավորություններ տալիս է: Բացի այդ պատի լրագիրը փակցված պետք է լինի գետնից այնքան բարձր, վոր կարդանա կարդալ և մեծահասակը և փոքրահասակը մոտա-

վորապես միջնահատակ մարդու բարձրության վրա և դորեն վերու:

8. Ձեռնամուխ լինելով պատի լրագրի հրատարակմանը, ամենից առաջ անհրաժեշտ է ընտրել խմբագրական կոլլեգիա բաղկացած հինգ կամ յերեք հոգուց: Խմբագրական կոլլեգիայի պարտականությունն է՝ ղեկավարել ամբողջ աշխատանքները՝ նյութերը բաշխելով այն կամ այն անհատների ու կոլլեկտիվների մեջ, լրագրի բաժինները իրենց մեջ բաժանելով, մտածելով նկարչի, մաքրագրողի, թղթի մատին և այլն:

9. Պատի լրագիրը մաքամբ նպատակադրելու չէ իր շուրջը հավաքել ու այդպիսով ինքնագործունեության ասպարեզ քաշել բանվորներին և գյուղի աշխատավորներին ու պատրաստել նրանցից բան. և գյուղ. թղթակիցներ:

10. Աշխատանքները տարվելու չեն կոլլեկտիվ աժով. սա կնպաստի նրա հեշտացմանն ու խորացմանը: Լրագրի հրատարակման շուրջը պետք է համախմբել գյուղի կուլտուրական ուժերին՝ ուսուցչությանը, կոմսոմոլին, կարող կոմսոմոլիտներին, գյուղատնտեսին, բժշկին և այլն:

ԻՆՉ ՊԵՏԲ Ե ԼԻՆԻ ՊԱՏԻ ԼՐԱԳԻՐԸ

1. Հատարական բաղաքական կյանքը իր իրի իրադարձություններով անհատականալի չէ միությունից նորարթնացած բանվորության և գյուղացիության համար: Լրագիրը այստեղ գալու չէ նրանց ոգնության իր լուսաբանություններով, նա լինելու չէ նրանց մտքի ղեկավարը:

2. Գյուղացին և բանվորը, հենց իրենց շահերի տեսակետից պետք է իրադեկ լինեն արտատահմանում կատարվող քաղաքական իրադարձություններին, նամանավանդ այն դեպքերին և քաղաքական ակտերին, վորոնք ընդհանրական արժեք ունեն և մեր պրոպագանդայի համար

եյական փաստեր են: Հետաքրքիր կլինեն նամանավանդ վերջին հեռագիրները: Պատի լրագիրը ճկուն պետք է գտնվի իր եղբոր մեջքերում և բաղվածքներ անելու այդպիսի լուրերից:

3. Գյուղացու ու բանվորի համար ավելի քան անհրաժեշտ է իրագրել լինել նամանավանդ խորհրդային հանրապետություններում տեղի ունեցող նորություններին, դեպքերին և արտաքին ու ներքին բաղադրականությունը: Պատի լրագիրը աչքաթող չպետք է անի նաև այս հանգամանքը:

4. Պատի լրագրի առանձնահատուկ կողմը նրա թարմությունն է: Իր յերեսներում արտացոլելով հասարակական հրատապ խնդիրները՝ նա միևնույն ժամանակ լինելու յե մասսայի պահանջների անմիջական արտահայտիչ: Հիմքում ունենալով այդ հանգամանքը և միևնույն ժամանակ լինելով մասսայի իդեյական ղեկավարը՝ նրա բովանդակությունը միշտ իր սնունդն ստանալու յե որվա մոմենտից, արտահայտվելու յե սրվա շարիքների շուրջ: Գրելով իդեյան միշտ կարող է նույնը մնալ, բայց մատերյալը պետք է վերցրած լինի կյանքի նոր յերեվույթներից ու իրադարձություններից:

5. Յեղնելով այս հանգամանքից՝ պատի լրագրի նյութերի պահեստը զլիսավոր առմամբ լինելու յեն տվյալ գյուղի, շրջանի և գավառի իրադարձությունները, խոշոր նորությունները՝ կատարված թե տնտեսական և թե հասարակական կյանքում:

6. Պատի լրագիրը լույս տեսնելով գյուղացու և բանվորի անձարտկության պայմաններում՝ մի գրություն, վորի համար անցյալում տիրող դասակարգերն են միայն մեղավոր, բայց վորը անշուշտորեն անհրաժեշտ է ցրել, գյուղացուն իրագրել դարձնելով նրան հետաքրքրող բոլոր ակտերին և յերեվույթներին՝ լինելու յե գյուղացու և բանվորի խորհրդատուն ու տեղեկատուն:

7. Յեղնելով վերոհիշյալ գրությունից՝ նա պետք է շաշափի հետեվյալ հիմնական խնդիրները՝ կապված տեղական պայմանների հետ:

ա. Յեթե թերթը քաղաքում է լույս տեսնում՝ արվյալ արդյունաբերական ճյուղի բարգավաճման նպատի, յեթե գյուղում՝ գյուղի և շրջանի տնտեսական, ինչպես և կուլտուրական մշակությունների զարգացման անհրաժեշտ նախադրյալները պարզի:

բ. Բանկոտպների, արտեղների, փոխ-ոգնություն կոմիտեների և պետական ապահովագրության նշանակությունը տնտեսության և արդյունաբերության զարգացման նկատմամբ պարզի:

գ. Գյուղացիության և բանվորության կուլտիթական բաղադրական լուսավորության մակարդակի բարձրացումը, վորպես տնտեսության և արդյունաբերության զարգացման գրավական:

դ. Հին կենցաղի, նախապաշարունների և հին սովորությունների հակադրումը նոր կենցաղին: Հին կենցաղը վորպես խանգարիչ հանգամանք: Կոլեկտիվ աշխատանքի տալիսությունները:

յե. Անդրադիտության վերացումը, վորպես մեր տընտեսության բարգավաճման խթան:

զ. Բացատրություն բնական յերեվույթների ու տարերքի իրական փաստերի առթիվ:

8. Պատի լրագիրը իր մտքերը զլիսավոր առմամբ պետք է արծարծի գեղարվեստական պատկերների, գրվածքների և վոտանավորների միջոցով: Խոր աղդեցություն են թողնում նամանավանդ յուժնորով գրված հոգվածները (ֆելետոնները) յերգիծաբանական գրվածքները, վորոնք առը կերպով պետք է խայթեն տվյալ միջավայրում տեղի ունեցող տգեղ յերեվույթները, հակադրելով իսկական ուղին և գովելի վարմունքը ու գործողությունը:

ՅԵՐԲ ՅԵՎ ՎՈՐ ՆՅՈՒԹԻ ԵՈՒՐՁԸ ԳՐԵԼ

1. Հենց այն հանգամանքը, վոր պատի լրագրիչը անհրաժեշտաբար պետք է արձագանքի որվա անմիջական խնդիրներին՝ գալիս է պնդելու, վոր միշտ պիտի հոգվածների ընտրությունն անել ժամանակը նկատի առնելով:

2. Պատի լրագիրները արձագանքելու յին այն բոլոր կամպանյաններին, վորոնք տարվում են խոր. իշխանության կողմից, աշխատելով պարզել նրանց իմաստն ու առաջադրած լուսնագները քաղվածքներ տալով լրագրներից: Յեթե, յենթագրենք Հայաստանում տարվում է խորհուրդների ընտրության կամպանիան, լրագրիչը իր եջերում մեծ տեղ է տալու այդ կամպանիային, ազիտացիայի ձևով քացատրելով թե բանվորության և գյուղացիության համար ինչ նշանակություն ունի այդ կամպանիան՝ ընդգծելով բանվորության և գյուղացիության շահերից բխող այն վերաբերմունքը, վոր պիտի ցուցադրեն նրանք ընտրությունների ժամանակ:

3. Մոտ ամիսներս վերջացան կոմկուսի 13-րդ համագումարը և կոմիտեերնի 5-րդ կոնգրեսը: Ահա սրանց վորոշումները պետք է առանցքը կազմեն այն բոլոր իդեյական ղեկավարության ու ցուցմունքների, վոր լրագիրը հրամցնելու է մասսային:

4. **Մյուսոյում և արդյունաբերության մեջ աշխատանքները սեզոնային բնույթ են կրում:** Այդ բանը աչքի չե գարնվում նամանավանդ գյուղերում: Վորտեղ գյուղացիք մոտ 2-3 ամիս իրենց վար ու ցանքսովն են զբաղվում, մի չերկու ամիս հնձով կամ ալգիներով և այլն: Պատի լրագիրը իր բովանդակությունը միշտ փոխելու չի համապատասխան գյուղացիության և բանվորության զբաղմունքին և ղեկավարելու չի նրանց աշխատանքները անմիջական կերպով ու տալու համապատասխան ցուցմունքներ և տեղեկություններ:

Նախադրուսվար Քաջաղյան

Քարտուղար՝ Գ. Հաբուքյան

ՇՐՋՍ ԲԵՐԱԿԱՆ № 65

ԲԱԼՈՐ ԳՍՎԲՆԼՈՒՄՎՈՐՆԵՐԻՆ ԲՈՂՁԻ ՅԵՎ ՀԱՐՑՄԱՆ ԱՐԿՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Գալքաղլուսվարները կուս. 13-րդ համագումարի վորոշումներն իրականացնելու համար խրճ.-ընթ. ու ալկումբների առույտ աշխատանքներին այնպիսի բնույթ և ուղղություն են տալիս, վորպիսին հնարավորություն կտա բանվորա-գյուղացիական հոծ մասսային խրճ.-ընթ. և ալկումբների հետ կապելու, ինտենսիվ աշխատանք տանելու և իդեալես ղեկավարելու նրանց առույտ աշխատանքները: 13-րդ համագումարի վորոշմամբ, ամենալուրջ աշխատանքը խրճ.-ընթերցարանում նաև ալկումբում պետք է համարվի տեղեկատու աշխատանքը: Այդ նպատակով պետք է կազմակերպել տեղեկատու բյուրո: Համագումարի վորոշումը կյանքում կիրառելու համար անհրաժեշտ է անմիջապես ձեռնամուխ լինել տեղեկատու աշխատանքի կազմակերպման: Այդ նպատակով խրճ.-ընթ. և ալկումբների աչքի ընկնող տեղերում անհրաժեշտ է կախել յերկու արկղ. զրանցից մեկի վրա գրված կլինի «բողոքի արկղ» մյուսի վրա «հարցերի արկղ»: հաճախողներին ժամանակի ընթացքում պետք է սովորեցնել, թե ինչպիսի բովանդակություն ունեցող գրությունը, վոր արկղը պետք է դրել և այլն: Բոլոր հարցաթերթիկների և բողոքաթերթիկների տակը պետք է դրված լինի հարց-տվողի անուն ազգանունը: Գրավոր կերպով տված հարցերին ու բողոքներին կարելի է պատասխանել հաջորդորը: Աշխատանքի ժամերը վերջանալուց անմիջապես հետ խրճ.-ընթերցարանների կամ ալկումբների վարիչները տրվողները բացելու չեն և բոլոր հարցերը ցուցակ մացնել արկղները բացելու չեն և բոլոր հարցերը ցուցակ մացնելուց հետո մտածելու չեն պատասխանների մասին: հարցերը կարող են լինել կաթնասնտեսության, հողագործության, բանջարաբուծության, անասնապահության:

քնական զիտելիքների, առողջապահութեան և այլնի շուրջը: Յեթե կը գտնուին այնպիսի հարցեր, վորոնց պատասխանելը վարչութեան ուժերից վեր ե, այդպիսի հարցերի համար պետք ե դիմել համապատասխան մարմիններին և անհատներին: Ընդհանրապես խրճ — ընթ. և ակումբների վանարկների և կազմակերպութիւնների հետ ու նրանցից ստանալու համառոտ ինֆորմացիա և գյուղացուն. անհրաժեշտ տեղեկութիւնները:

Հարցերի պատասխանները պատրաստելուց հետո հարցերը (տվողի անուն ազգանունով) և պատասխանները գրվելու յեն այդ նպատակով հատուկ տեղ կախված «պատասխանի տախտակի» վրա: Յեթե կը լինեն այնպիսի հարցեր, վորոնք վերաբերում են այս կամ այն անհատի ինտիմ կյանքին, պատասխանը պետք ե փակ տալ: Ընդհանրապես միշտ պետք ե հարմարվել գյուղացիների ցանկութեանը և տեղի պայմաններին. ընդունելու ե նաև բանավոր հարցեր:

Խրճիթըն-թերցարանների և ակումբների վարիչները մեծ ուշադրութիւն են դարձնելու նամանավանդ բողոքների վրա: Բողոքները կարող են լինել յերկու ուղղութեամբ-մեկ՝ ակումբի կամ խրճիթ-ընթերցարանի շուրջը, վորի ժամանակ հարցերը պետք գնել վարչութեան նիստում և միջոցներ ձեռնարկել խրճիթ-ընթերցարանի կամ ակումբի պատասխանողները շտկելու համար: Յեկրորդ տեսակի բողոքները ուղղված կլինեն այլ և այլ հիմնարկների կամ ակումբների վարիչները այդ հիմնարկների միջոցով պետք բարութիւն տան:

Համապատասխան հիմնարկների միջոցով պետք ե յուժել նայել զանազան անհատների դեմ ուղղված բողոքները:

Սակայն հայկական իրականութեան մեջ բանավորագյուղացիական լայն մասայի մի սովոր մասը անգրագետ կամ կիսագրագետ ե և չի կարող գրավոր իր մտքերը ճշգրիտ կերպով արտահայտել: Այդպիսիները անշուշտ կը դիմեն բանավոր կերպով, վորպիսի հանգամանքը առաջադրում ե խրճիթ-ընթերցարանում և ակումբում միշտ կարող անձնավորութիւն ունենալու պահանջը:

Յեթե խրճիթ-ընթերցարանների և ակումբների վարիչները ֆիզիքապես հնարավորութիւն չունեն այդ աշխատանքը կատարելու, պետք ե հերթապահութիւն մտցնել աշխատանքի լծելով նայել վարչութեան անդամներին:

Բանավոր կերպով տված հարցերը նույնպես ցուցակագրվելու յեն ցուցակների մեջ ու գրվելու պատասխանի տախտակի վրա ընդհանուր ձեւով:—

Նախքաղուսդիւմար՝ Քացախյան

Քարտուղար՝ Հաւությունյան

III-րդ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱԳՐԱՆԱԼԻ Ծ-ՐԳ-ՀԱՍՏԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿՈՆԳՐԵՍԸ

Հունիսի 17-ից մինչեւ հուլիսի 8-ը Մոսկվայում տեղի ունեցավ III-րդ կոմսունիստական ինտերնացիոնալի 5-րդ համաշխարհային կոնգրեսի նստաշրջանը: Այդ համագումարն ելին յեկել աշխարհի բոլոր կողմերի կոմսունիստական կուսակցութեան ներկայացուցիչները: Ներկայացուցիչներ կային 54 կուսակցութիւններից: Կոմսունիստական ինտերնացիոնալի առաջին համագումարն եր սա առանց յուր հիմնադիր Վ. Ի. Լենինի: Բայց մեր հանդուցյալ մեծ ռահվիրայի վոգին և ուսմունքը յեռանդաւ շունչ ելին տալիս կոնգրեսի ամբողջ աշխատանքին և այդ կոնգրեսն անցավ մեծ վոգեւորութեամբ ու միութեամբ:

մանխտական կուսակցության ու բանվոր դասակարգի
դիրքին:

ԿՈՒՎ ԲՈՒՆԱՐԻԱՅՈՒՄ

Վոչ պակաս ծանր կովի բռնվեցին Բոլղարիայի բան-
վորները և գյուղացիները: Անցյալ տարվա ամառվանից
Բոլղարիայում հաստատվեց բոլղարիայի խոշոր կալվածա-
տերերի և զինվորականների դիկտատուրան: Բոլղարիայի
գյուղացիները և բանվորները փորձեցին դեն շարտել այդ
իշխանությունը: Բայց բանվորների և գյուղացիների ապ-
ստամբությունը ջաղջախվեց և արյունով փողողվեց: Այդ
ժամանակ ապստամբությունը զսպողների և զահիճների
շարքերում կային ուսումնական գվարդիականները: Մին-
չև հիմա ել Բոլղարիայում ապրում են զորապետ Վրան-
գելի բանակի մնացորդները, մեծ մասամբ այս բանակի
սպայությունը: Հազարավոր գյուղացիներ և բանվորներ
մահվան դատապարտվեցին, հազարներով տառապում են
բանտերում: Կոմսոնիստները քշված և գաղտնի գործնե-
ություն են մատնված: Բայց և այնպես գյուղացիների և
բանվորների կռիվը մինչև որս ել չի դադարում:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ, ՌՈՒՄԻՆԻԱ, ՅԵՎ ՈՒՐԻՑ ՅԵՐԿՐԵՐ

Բոլոր յերկրներում կոմսոնիստների և աշխատավոր-
ների, վորոնք համարձակվում են վոչ թե ձեռք բարձրացնել
բուրժուազիայի վրա, այլ իրենց իրական ձայնը ստանալ:
Կոմսոնիստների նկատմամբ հետապնդումներ և սանձար-
ձակ բռնություններ են թագավորում: Մեր հարեվան Ռու-
մինիայում և Լեհաստանում այդ հակահեղափոխական սան-
ձարձակությունն արշավանքը ստոր է և դաժան: Կոմսոնիս-
տներին, գիտակից բանվորներին, գյուղացիներին բացար-
ձակ կերպով մերձիմահ ծեծում, գնդակահարում, կախում
են: Դեռ մոտիկ անցյալում լեհական պատկոմների, յե-
քիտասարդ տղաների, համարյա յերեսխանների գազանարար
մահվան դատապարտման լուրն ամբողջ աշխարհը զղրգե-

ցրեց: Գյուղացիները և բանվորները շատ անգամ են բաց
կալով դուրս յեկել պարոն կալվածատերերի դեմ: Անցյալ
տարի աշնանը Կրակովում առաջ յեկավ ապստամբություն,
վորի ժամանակ լեհական մեկ հեծելազունի անցավ ա-
պստամբների կողմը: Պարոն կալվածատերերը կրակով և
արյունով զսպեցին այդ ապստամբությունը:

Լեհական պաների և ուսմինական իշխանների ճն-
շումն ավելի ուժեղ եր այդ պետությունների վոչ լեհ վոչ
ուսմին բնակիչների համար: Չե վոր Լեհաստանում բնակ-
չության կիսից քիչ պակաս ոտար յերկրացիներ են: Ռուս
և բելառուս գյուղացիները ու բանվորները դրություն
և փախուստ հատկապես այն հոգամասերում, վո-
րոնք 1920 թվին պատերազմի ժամանակ անցան Լեհաս-
տանին: Այս տեղերում արգելվում է ուսական և բելա-
ռուսական խոսակցությանը: Այս լեզուներով արգելվում
է լրագրներ և գրքեր տպել, թույլ չեն տալիս հիմնել
ուսական և բելառուսական դպրոցներ: Մինչև և անգամ
փակում են յեկեղեցիներ, քահանաների փոխարեն առաջ
են դալիս կաթոլիկ հոգեվորականներ, մի խոսքով՝ բոլոր
վոչ լեհացիներին աշխատում են ուժով լեհացնել կամ թե
իրենց յերկրից հալածելով՝ հեռացնել:

Ճնշումների և բռնությունների այսպիսի պատկեր է
թագավորում Արևմտյան Յեվրոպայի յերկրների մեծ
մասի աշխատավորների վրա:

ՖԱԾԻԶՄԸ ՅԵՎ 2-Դ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԸ

Իտ ալիայում բուրժուազիան աշխատավորության դեմ
կռվելու համար կազմակերպել է իրեն ոգնող հատուկ ջո-
կատներ, վորոնք կոչվում են ֆաշիստներ: Արհեստակ-
ցական և բանվորական միությունները ցրվում են, կո-
դապտվում են նրանց բնակավայրերը և կործանվում, ար-
գելվում և պատառոտում են բանվորական լրագիրները:
Պրոլետարական միությունների առաջնորդներին, կոմսոն-

նիստներին մերձ ի մահ ծեծում են կամ թե պարզապես մութ անկյուններում սպանում են: Մի խոսքով՝ 1905 թվի ցարական վոստրիկանության կազմակերպած խայտառակ հիշողության սե հարյուրակը ներկայումս գտնվում է Յեզ-րուպայի մի շարք գլխավոր յերկրներում՝ Գերմանիայում, Լեհաստանում, Վենգրիայում, Իսպանիայում և Նույնիակ Ամերիկայում, վորովհետև այս յերկրների բուրժուազիան շատապես ընդորինակել իսպառական բուրժուազիայի այդ «գյուտը»:

Բայց չնայած այս բոլորին՝ բոլոր յերկրներում բան-վոր դասակարգի կռիվն անդադար ուժեղանում է: Յեզ ներկայումս բուրժուազիան ավելի և ավելի համոզվում է, վոր այլ ևս բացարձակ ճնշումով նա չի կարող իր գոյու-թյունը պահպանել: Յեզ նա մի շարք յերկրներում ֆա-շիստներին իր գրպանում թաքցնելով՝ նորանոր փորձեր են անում աշխատավորությանը նորից հիմարացնելու հա-մար: Այս բանում նրան գործունյա ոգնություն է ցույց տալիս 2-րդ ինտերնացիոնալը:

Այստեղ նշանավոր գեր է խաղում հատկապես ան-գլիական բուրժուազիայի քաղաքականությունը:

ԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

Անգլիական բուրժուազիայի յերկու մասերի միջև տեղի ունեցած պայքարը մի կողմից, և անգլիական բան-վոր դասակարգի կռիվը մյուս կողմից ստիպեցին անգլիա-կան բուրժուազիային համաձայնվել, վոր թույլ տրվի 2-րդ ինտերնացիոնալի համաձայնականներին մտնելու իշխանության կազմը*): Այս համաձայնականների գլուխ է

Փանոթ. ներկայիս այդ կառավարությունն արդեն չկա և պահպանողականները քչելով Մակդոնալդին իրենք են իշխում:

կանգնած Անգլիայի նախկին գլխավոր նախարար Մակ-դոնալդը: Այս կառավարությունն իրեն համարում է բանվորական կառավարություն, բայց գործնականապես

նա անգլիական բուրժուազիայի կառավարությունն է: Անգլիական բուրժուազիան ի զուր չի պաշտպանում այդ կառավարությունը: Այդ Մակդոնալդը՝ իրեն բանվորա-կան ռանվիրա համարողը, և իրենց բանվորական նախա-բարների տեղ դնող նախարաները վոչ թե գահընկեց չեն անում անգլիական թագավորին, այլ և դեռ իրենք են նրա ձեռքերը համբուրում: Նրանք նույնպես չեն կռվում անգլիական խոշոր կալվածատերերի և բուրժուա-զիայի, ազնվականների ու լորդերի դեմ: Ինչպես վոր նրանցից առաջ այնպես էլ հիմա շարունակվում է Անգ-լիայի իշխանության յենթակա Հնդկաստանի և ուրիշ վայրերի ժողովուրդների ճնշումը: Պատերազմական ծախ-սերը հետզհետե մեծանում են: շինվում են նոր զրահա-վոր շոգենավեր, պատերազմական սավառակներ, պատ-րաստվում են թունավոր գազեր, ուրիշ նորանոր միջոց-ներ համաշխարհային նոր պատերազմի համար՝ ի սեր անգլիական բուրժուազիայի շահերի և արևելյան թույլ ժողովուրդների ստրկացման:

Առաջվա պես ելի Անգլիան Թրանսիայի հետ միա-սին ճնշում է Գերմանիային:

Այս, իբր թե բանվորական կառավարությունը խոր-հրդային իշխանության հետ տարած բանակցությունների ժամանակ պաշտպանում եր անգլիական բուրժուազիայի շահերը և պահանջում մեզնից կայսերական պարտքերի վճարում: Ներկայումս էլ անգլիական շատ բանվորներ գեռ համատուտ են այդ կառավարությանը: Բայց այս ինքնախաբեությունը շուտով կը փարատվի: Անգլիական կոմմունիստական կուսակցությունը դեռ յերիտասարդ է և քանակով փոքր, բայց որավուր ուժեղանում է և հրա-պարակում անգլիայի բանվոր դասակարգի աչքի առաջ անգլիայի «բանվորական» կառավարության յերեսպաշ-տությունը:

ՄԻՋՍԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1919-1920 թվերին, յերբ արևմուտքի բոլոր յերկրներում բանվոր դասակարգը ճգնեց ղեն շարտել բուրժվազիային, կապիտալի իշխանությունը համառ կերպով դիմադրություն ցույց տվեց: Ներկայումս առաջին հայացքից թվում է, թե կապիտալը բավական ամրացել է: Այս ամրացումը միայն ժամանակավոր է. կարող է պատահել, վոր կապիտալի իշխանությունը տևի ելի մի քանի տարի, գուցե ամբողջ տասնյակ տարիներ, բայց այդ իշխանության գլխավոր հիմունքները, արմատներն արդեն ժաշվել և ուժասպառ են դարձել: Տնտեսական դրությունը Ֆեվրոպական յերկրներում անցյալ տարվա ընթացքում մի քիչ բարելավվել է, բայց վոչ մի յերկրում բուրժվազիան չը կարողացավ պատերազմից բայքայված տնտեսությունը վերականգնել, ավելի ևս ժողովրդական տնտեսությունը բարձրացնել: Բոլոր յերկրներում ժողովրդական տնտեսությունը կորցրել է ամեն տեսակի կայունություն: Ավելի պարզ այս յերևում է այն բանից, վոր վոչ մի յերկրում կայուն փող գոյություն չունի: Մինչև անգամ այնպիսի յերկրում, ինչպես Ֆրանսիան է, վորի բուրժվազիան իբր պատերազմական տուրք Գերմանիայից թալանում, զավթում է ամբողջ շրջաններ, քաղածուխ, հանք, վոսկի ամեն տարի անհավատարի քանակությամբ միլլիարդներ, նույն իսկ այդ Ֆրանսիայում ժամանակ առ ժամանակ ընկնում են տեղական դրամների արժեքները՝ առաջ բերելով ընդհանուր խուճաղ:

ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՎՏԱՆԳԸ

Համաշխարհային պատերազմի աճող վտանգից դրության այս անկայունությունն ավելի ևս սաստկանում է:

Անցյալ պատերազմում հաղթող բուրժվազիան ամբողջ աշխարհն այնպես բաժանեցիր մեջ, վոր առաջ բերեց նոր պատերազմի համար տասնյակ պատճառներ:

Հաղթողները թալանեցին, հռչակեցին Գերմանիային ու Ավստրիային և շարունակում են հափշտակել, հռչակել և թալանել նրանց հիմա ել: Պարտված Գերմանիայի բնակչության մեջ թշնամություն է աճում դեպի Ֆրանսիան և Մեզլիական ամբողջ ժողովուրդը: Առաջին հնարավոր դեպքում Գերմանիան կճգնի թոթափել իր ուսերից ոտարի ծանր լուծը: Ֆրանսիայի բուրժվազիան հասկանում է այս և վախենում է սրանից. դրա համար ել նա ցանկանում է բոլորովին ճխլել Գերմանիային: Բայց չե վոր ամենահառաջագիմ յերկրներից մեկը 60 միլլիոն հակայական կուլտուրական բնակչության հետ վոչնչացնելն անկարելի յե:

Հաղթողները ստեղծեցին մի բանի նոր պետություններ՝ Լեհաստան, Չեխո-Սլովակյա, Հարավային Սլավյա և ուրիշները, վերաբաժանեցին հին պետությունները: Բայց սահմանների վերաբաժանման դեպքում նրանք հաշվի չառան վոչ ազգությունը և վոչ ել ազգաբնակչության կամքը, այլ ի նկատի ունեցան միայն իրենց ցանկությունը և չահերը: Այդ պատճառով ել նոր ստեղծված պետությունները ներսում չի դադարում ճնշվող ժողովրդների մղած կռիվը բուրժվա ափրող ազգության դեմ:

Նախկին դաշնակիցների մեջ յերկրների բաժանման պատճառով զարգանում են վեճերը Ֆալոնիայի և Հյուսիսային Ամերիկայի միջև, չնայած վոր յերկուսն ել կըռվում ելին Գերմանիայի դեմ, գործն այն տեղը հասավ, վոր Հյուսիսային Ամերիկական Միացյալ Նահանգներն արգելեցին յապոնացիների մուտքն Ամերիկա:

Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջև ուժեղանում է փոխադարձ թշնամություն Գերմանիայի, Տաճկաստանի թալանի և վերջինից շահ դուրս կորցելու համար: Այս տարի Տաճկաստանի և Խաղիայի միջև մեկ անգամ գործն արգեն ձեծի հասավ, Տաճկաստանի և Հունաստանի միջև կռիվը հազիվ հազ վերջացավ: Անցյալ տարի, քիչ առաջ Խաղիայի

և Հունաստանի միջև քիչ եր մնում զործը պատերազմի հասնելը: Նույնը տեղի ունեցավ Իտալիայի և Հարավ Սլավիայի հետ ճիշտ նույն վիճակի մեջ և գտնվում է հաստանի Գերմանիայի և Լիտվայի հետ ունեցած փոխ հարաբերությունների գործը:

Նոր պատերազմի հանգույցները կապված են բավարար չափով:

ՆՈՐ ԶԻՆՈՒՄՆԵՐ

Բոլոր յերկրներում բուրժուազիան շտապողականությամբ նոր պատերազմի պատրաստություն է տեսնում. պատրաստում են տասնյակ հազար սավառակներ, ներմուծվում են նոր գնդացիներ, տանկաներ, դեմքեր, նոր զինամթերքներ: Շարունակ ներմուծվում են նորանոր, թունավոր գազեր, ամեն տեսակի խեղդիչ, կուրացնող, այրող, պայթուցիկ ճառագայթներ և այլն: Մուլթ անցյալում դաշնակիցների շտաբները մշակեցին իրար վրա հարձակվելու նոր ծրագրեր: Անգլիան մշակում է ֆրանսիայի մայրաքաղաք Փարիզի վրա հարձակվելու ծրագիրը, դրա փոխարեն վերջինիս շտաբները մշակում են Լոնդոնի վրա ողային հարձակման ծրագիրը:

Նոր պատերազմների վտանգն ընդմիշտ կանհետանա միայն բուրժուազիայի վերջնական ջնջումով ամբողջ աշխարհի յերեսից:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԿՈՎԻ ՈՒՂԻՆ ՎՈՐՈՇՎԱՄ Ե

Կոմիտաների կոնգրեսը մանրամասն քննեց միջազգային դրությունը, անցյալ տարվա դասերը, առանձին կուսակցությունների սխալները և կանխորոշեց իր ուղին: Մանրամասն քննության յենթարկելով յուրաքանչյուր յերկրի դրությունը՝ կոնգրեսը ցույց տվեց յեղբայրական կոմունիստական կուսակցությանը նրա հառաջիկա յարնդիրները և նրանց յրազործման ճանապարհը: Նա նորից և նորից ցույց տվեց բոլոր կառավարություններին, թե

ինչպես յոք և յորն են յափանցել աշխատավորության ամենալայն յավերը (զանգվածները), կոմկուսը յնչպես գրավել է նրանց վստահությունը, մինչև վերջը մերկացնել համաձայնականներին և կազմակերպել, միացնել յուրաքանչյուր յերկրի գյուղացիությունը և բանվոր դասակարգին բուրժուազիայի դեմ պայքարելու համար: Այս կոնգրեսը բոլոր յերկրների բանվոր դասակարգի և գյուղացիության յեղբայրական մի միություն յնդիրն առաջադրեց, վորպես ամենահիմնական յնդիրներից մեկը: Սրա հետ գուզընթացաբար առաջ յեկավ արեմուտքի առաջադաս բանվորների և գյուղացիության բուրժուազիայից շահագործվող գաղութային յերկրների ճնշված ժողովրդների միություն անհրաժեշտությունը:

Կոնգրեսն առանձնապես մանրամասն քննության առավ բոլոր յերկրների գյուղացիության դրությունը: Կոնգրեսը մատնանշեց բոլոր կուսակցություններին, վոր անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել նոր պատերազմի վտանգի դեմ կռվելու գործի վրա:

Միայն բուրժուազիայի դեմ յարված, անյադար կրավը կարող է կանխել նոր պատերազմը:

Սրա հետ միասին կոնգրեսը մատնանշեց, վոր Ս. Խ. Հ. Մ. և մեր քաջարի Կարմիր բանակն է յազդագություն ամենագոր հենակետը: Վորքան վոր ամրակուռ և ուժեղ կը լինի Կարմիր բանակը, այնքան աննշան կը լինի համաշխարհային պատերազմի վտանգը:

Կոնգրեսը նույնպես քննեց Ռ. Կ. Կ.-ի գործունեությունը և լիովին հավանություն տվեց հատկապես շեշտելով, թե յնչպես ժողովրդական անտեսության վերականգնման գործում շատ բանի յե հասել Ս. Խ. Հ. Մ.-ն:

Կոնգրեսը վերջացավ Կոմունիստական Լեոտերնացիոնալի նոր գործադիր կոմիտեի միաձայն ընտրությունով: Դարձյալ Կոմիտեների նախագահ է ընտրված րնկ. Զի-նովյեվը: Ս. Խ. Հ. Մ.-ից Գործկոմի կազմի մեջ մտան

Ջինովյեվը, Ստալինը, Բուխարինը, Միկոյլը, Կամենևը, թեկնածուներ են. Տրոցկին, Սոկոլնիկովը, Ֆրանզե: Կոմիսներն ի Գործկոմը—Միջազգային Հեղափոխության շտաբը գտնվելու յե Մոսկվայում:

ԻՆՉ Ե ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ

III Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալը նշանակում է աշխարհի բոլոր յերկրների Կոմմունիստական կուսակցության միութիւնը: Այդ միութիւնը հիմնվել է Վլադիմիր Իլյիչի ջանքով: Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի առաջին կոնգրեսը (համագումարը) տեղի ունեցավ 1919 թվի մարտին Մոսկվայում: Յերկրորդ կոնգրեսը՝ 1920 թվի ամառը, նիստերը տեղի եյին ունենում մասամբ Մոսկվայում, մասամբ Լենինգրադում (այն ժամանակ դեռ Պետրոգրադում): Յերրորդ կոնգրեսը տեղի ունեցավ 1921 թվի ամառը Մոսկվայում, 4-րդ կոնգրեսը տեղի ունեցավ 1922 թվի աշանը (խորհրդային իշխանության 5-րդ տարեդարձին) Մոսկվայում: Սա վերջին կոնգրեսն էր, վոր տեղի ունեցավ Վլադիմիր Իլյիչ Լենինի մասնակցութեամբ և ղեկավարութեամբ:

«Ինտերնացիոնալ» խոսքը հայերեն նշանակում է միջազգային միութիւն. Գերմանական յերկու խոսքից՝ ինտեր — մեջ. և նացիոնալ — ազգային:

ԻՆՉՈՒ ՄԵՐ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ԿՈՉՎՈՒՄ Ե ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

Մեր ինտերնացիոնալը Կոմմունիստական է կոչվում նրա համար, վոր այս միութիւն մեջ մտնում են Կոմմունիստական կուսակցութիւնները: Ուրիշ խոսքով նրա համար, վոր ամբողջ այս միութիւնը և յուրաքանչյուր յերկրի կոմմունիստական կուսակցութիւնը պայքարում են տապալելու բուրժուական իշխանութիւնը և ամբողջ աշխարհում հաստատելու աշխատանքի թագաւորութիւնը: Հաճախ Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալը կոչում են

կրճատ. Կոմինտերն. (Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալ — միացնում են խոսքերի ընդգծված յերկու մասերը շարձնելով մեկ խոսք):

ԻՆՉՈՒ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ԿՈՉՎՈՒՄ Ե ՅԵՐՐՈՐԴ

ԱՌԱՋԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ

Այս ինտերնացիոնալը յերրորդ է կոչվում նրա համար, վոր արդեն յերրորդ անգամ բոլոր յերկրների բանվորները բուրժուազիայի դեմ պայքարի դեպքում փոխադարձ նեցուկ լինելու համար՝ կազմակերպում են այսպիսի միութիւն:

Առաջին անգամ այսպիսի միութիւն կազմակերպվեց 60 տարի սրանից առաջ՝ 1864 թվին արևմտյան Յեվրոպայի բոլոր յերկրների բանվորների ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ, բոլոր աշխատավորների ուսուցիչ Կարլ Մարքսի զաղափարով: Այս միութիւնը գոյութիւն ունեցավ 10 տարի և քայքայվեց Փարիզյան Կոմմունայի*) պարտութիւնից հետո՝ զլխավոր տուժմամբ նրա համար, վոր բոլոր յերկրների բանվորական շարժումը դեռ շատ թոյլ էր:

*) Փարիզյան Կոմմունան: Այսպես էր կոչվում այն ժամանակվա Ֆրանսիական բուրժուազիայի իշխանութիւնը տապալող Փարիզի աշխատավորների 1871 թվին հաստատած իշխանութիւնը: Փարիզյան կոմմունիստները ներկա կոմմունիստների նախնիքներն են: Ֆրանսիական բուրժուազիայի կովից յերկու ամիս (72 օր) հետո՝ նրան հաջողվեց ուժակոծել Փարիզը և վոչընչացնել Կոմմունայի իշխանութիւնը: 30,000-ից ավելի փարիզյան բանվորներ գնդակահարվեցին, բանտերում փակվեցին և վտարվեցին աքսոր: Կենդանի մնացած փարիզյան կոմմունիստները կիրակի հուլիսի 6-ին 1924 թ. Ռուսաստանի Կոմմունիստական Կուսակցութիւնը հանձնեցին իրենց զրոշակը, վորը նրանք պահել եյին 50 տարուց ավելի: Հիմա այդ զրոշակը պահվում է Վլադիմիր Իլյիչ Լենինի գերեզմանի մոտ:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ

Յերկրորդ անգամ այսպիսի միություն կազմակերպեցին բոլոր յերկրների բանվորները 1889 թվին՝ 34 տարի սրանից առաջ։ Նա կոչվեց յերկրորդ ինտերնացիոնալ-Այս միությունն իր գործունեության սկզբին շատ բան արեց բոլոր յերկրների բանվորների կազմակերպության և միության համար։ Մայիսի մեկի աշխատանքի մեծ տոնը հաստատվեց այս միության կողմից։ Բայց պատերազմից առաջ վերջին տարիները յերկրորդ ինտերնացիոնալի ռահվիրաներից շատերը բուրժուազիայի դեմ կրուվելու փոխարեն՝ բուրժուազիայի հետ համաձայնության գալու և նրան նեցուկ դառնալու ճանապարհը բռնեցին (այստեղից առաջ յեկավ «համաձայնողականներ» խոսքը, կամ ոտար լեզվով՝ «ոպպորտյունիստներ»)։ Յերբ 1914 թվին բուրժուազիան սկսեց պատերազմը, համաձայնականները՝ յերկրորդ ինտերնացիոնալի ռահվիրաները բացարձակ կերպով դավաճանեցին բանվոր դասակարգին, բացարձակաբար անցան բուրժուազիայի կողմը և փոխանակ պատերազմի դեմ կռվելու՝ սկսեցին սղնել բուրժուազիային պատերազմն առաջ տանել և նույնիսկ հանգստացնել բանվորներին։ Ահա վարները դավաճանության պատճառով բոլոր յերկրների բանվորների միությունը քայքայվեց։

Յերկրորդ ինտերնացիոնալի մեջ պատերազմից առաջ կար համաձայնականների դեմ կռվող ռահվիրաների և զեկավարների մեկ փոքր խմբակ։ Այս խմբակի պուլս ելին կանգնած Լենինը, Կարլ Լիբկնեխտը, Ռոզա Լյուկսեմբուրգը և մի քանի ուրիշները։ Յերկրորդ ինտերնացիոնալի զեկավարների մեկ մասի դավաճանությունից հետո՝ գեռ հենց պատերազմի սկզբից Վլադիմիր Իլյիչ Լենինն առաջացրեց բոլոր յերկրների նոր, յերրորդ միության միաբը՝ բուրժուազիայի դեմ կռվելու համար—յերրորդ ին-

տերնացիոնալը։ Մանր ու յերկարատե կռվից հետո՝ մեծ ռահվիրայի այդ մեծ միտքն իրականացավ։ 1919 թվի մայիսին Մոսկվայում հիմնվեց III Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը։

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ԶԵՏԻ

Պատերազմի վերջանալուց հետո 2-րդ Ինտերնացիոնալի զեկավարները բանվոր դասակարգի դավաճանները III Ինտերնացիոնալի դեմ կռվելու նպատակով, նորից իրենց հայտարարեցին 2-րդ ինտերնացիոնալի կողմնակիցներ ցույց տալով, վոր իբր թե նրանք վերականգնում են 34 տարի սրանից առաջ հիմնված բոլոր յերկրների բանվորությունների միությունը*)։ Ազավելով բուրժուաների բուրժուական լրագրներից, իսկ շատ յերկրներում նույնիսկ իշխանությունից, քանի վոր այդ մարդկանց բուրժուազիան հիմա համարում է իր կողմնակիցները, այս դավաճաններին դեռ հաջողվում է խաբել բանվորների վորոշ մասին։ Այս ավելի հեշտ հաջողվում է նրանց նրանով, վոր բուրժուազիայի հետ խաղաղացնելով բանվորների և գյուղացիների խռովարարությունները, այդ դավաճաններն ոգնում են նրան կոմմունիստներին սպանել և բանտերում արգելել, նրանք սգավում են այն բանից, վոր կոմմունիստները քշվում են գաղանի աշխատանքի, վոր կոմմունիստական լրագրներն արգելվում են, ցրվում են նրանց ժողովները

Բայց աշխատավորներն արդեն սկսում են պարզ ըմբռնել այդ մարդկանց խեղճական եյությունը, վորոնք իրենց համարում ելին բանվորների բարերարները, և այդ աշխատավորներն անցնում են կոմմունիստների կողմը՝ ինկատի չունենալով բանտերը, անգործության փորձանքը և նույն իսկ մաշը, վորը կապված է սրանց հետ։

*) Այդ պատճառով լրագրերում 2-րդ Ինտերնացիոնալը համարում են նույնպես զեկին ինտերնացիոնալ այն է՝ դավաճանական մասնիչ ինտերնացիոնալ։

ԻՆՉ Ե ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵՆԱ- ՎԱՃԱՌԸ ՅԵՎ ԻՆՉՊԻՍԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԻ ԳՅՈՒՂԱՅՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԻՆՉ Ե ՄԵՆԱՎԱՃԱՌԸ ՅԵՎ ԻՆՉՈՒ ՆԱ ԱՆՅՐԱԺԵՑՑ Ե

Արտաքին առևտրի պետական մենավաճառի ժամանակ պետությունն արտասահմանի հետ ունեցած իր ամբողջ առևտուրը, ինչպես ապրանքների արտահանումը, այնպես և ներմուծումը պահում է իր ձեռքում:

Խորհրդային իշխանությունը չէր կարող թույլ տալ ամեն մի սպեկուլյանտի ազատ առևտուր անել արտասահմանի հետ: Պատերազմից և հեղափոխությունից հետո մենք շատ ազգատ յերևացինք: Ամեն բանից էլ մենք քիչ ունենք: Տնտեսությունը քայքայված է, Ոտար պետությունները մեզից շատ հարուստ են: Յեթե Խորհրդային իշխանությունն իր ձեռքը չառնեք արտաքին առևտուրը, այլ թողնեք նրան ազատ, այն ժամանակ ոտարյերկրյա կապիտալիստները խորհրդային հանրապետությունից շատ չնչին գնով արագ գուրս կը հանեյին նրա առանց այն էլ քիչ փոսկու և ապրանքային պաշարները: Յեթե յուրաքանչյուր առևտրական կամ նեպոման կարողանար առևտուր անել այնպես, ինչպես իրեն և հարկավոր և ում հետ ինքն է ցանկանում՝ հոգալով միայն իր շահերը, այն ժամանակ ժողովրդական շատ հարստություններ զանազան շուկաներում ծախսված կը լինեյին, և արտասահմանից մենք կստանայինք ամեն տեսակ փրթած, անպետք ապրանք: Մենք ավելի կաղքատանայինք՝ քայքայումը կավելանար:

Խորհրդային իշխանությունն ասաց. մենք չենք կարող համաձայնվել այն բանին, վորպեսզի յուրաքանչյուրն արտահաներ և ներմուծեր արտասահմանից այն, ինչ վոր ինքը ցանկանում է: Մեր աղքատությունը և քայքայումը պահանջում է ամենախիստ խնայողություն: Ի հարկե,

մենք պետք է ապրանքներ արտահանենք գեպի արտասահման, բայց այնպես, վոր դրանից մեր տնտեսությունը ճեղքվածք չստանա: Մենք պետք է ներմուծենք միայն այն, ինչ վոր ծայրահեղ անհրաժեշտ է յերկրին, վորպեսզի կարողանանք ապրել և բարձրացնել տնտեսությունը: Իսկ ով կարող է այդպիսի դուշունթյամբ գործել, Միայն ինքը՝ պետությունը, մեր բանվորագյուղացիական իշխանությունը: Մենավաճառություն ժամանակ արտասահմանյան վաճառականներին չափազանց դժվար է փոփոխել մեր ապրանքների գները, բանի վոր նրանց առաջ կանգնած է մեկ առևտրական: Պետական իշխանությունը, և վոր թե միմիանց դեմ ձրցող բազմաթիվ առևտրականներ: Սրանից էլ բղխեց մենավաճառությունն անհրաժեշտությունը ինչ է բերում նա գյուղացիությունը:

ՀԱՅԻ ՅԵՎ ՀՈՒՄ ՆՅՈՒԹԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆԵԸ

Ահա թե ինչ: Իր տնտեսության բարելավման և զարգացման համար գյուղացիությունն անհրաժեշտ է հացի և ուրիշ մթերքների արտահանումը: Սա խորհրդային հանրապետությունների ներսում բարձրացում է յին հանրապետություններից: Միևնույն ժամանակ հացի գները ամբաստնվում է Խորհրդային Միության միջազգային ուժը և ժողովրդական ամբողջ տնտեսությունը:

Մենավաճառության շնորհիվ թե ներքին և թե արտաքինը բոլոր սպեկուլյանտներին կեղեքողներին հացի արտահանության ապարեղից հեռացնելով՝ պետությունը նպաստում է արտահանման ամենալավ և ավելի ճիշտ կազմակերպմանը՝ աշխատելով, վորպեսզի ավելի շատ մնա գյուղացիներին, վորպեսզի առևտրից գյուղացիներն ամենամեծ ոգուտը: Ընդհակառակը կլինի, յին ստանա ամենամեծ ոգուտը: Ընդհակառակը կլինի, յին արտահանեյին մասնավոր անձնավորությունները կապիտալիստները. նրանք կաշխատեյին գյուղացուն տալ ավելի քիչ, վորպեսզի իրենք ավելի շատ շահեյին:

ՄՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆԻՑ ԱՊՐԱՆԲՆԵՐԻ ՆԵՐՄՈՒՇՈՒՄԸ

Բայց պետութիւնը լոշ թե միայն արտահանում է գյուղական հացը: Նա շահված փողերով նաև ներմուծում է (արտահանմանից) ապրանքներ: Յեզ այս ել նա գործում է խելքով՝ գյուղացիների շահերի համաձայն: Նա արտասահմանում գնում է ալն, ինչ վոր գյուղացուն անհրաժեշտ է իր գործնեութիւն համար՝ ալն մեքենաները և գործիքները, վորոնց հարկավոր քանակութիւնը մեր գործարանները չեն պատրաստում: Արտասահմանում հանգես զարով վորպես միակ գնողը՝ նա կարող է ալնտեղ ալելի եծան գնել, վոր նույնպես գյուղացուն ոգուտ է: Ի լրումն այս բանի՝ պետութիւնը թույլ է տալիս գյուղատնտեսական բարդ մեքենաների, սերմերի, պարարտացման նյութերի, փաստաւորների դեմ պայքարի միջոցների առանց մաքսի ներմուծումը:

ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՄԵՆԱՎԱՃԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԺՈՂՈՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներքին առևտրի մենավաճառութիւն շնորհիվ պետութիւնը մեր արդյունաբերութիւնը պաշտպանում է ոտարյեղիյա ապրանքների մրցումից և սրանով նպաստում է նրա զարգացմանը: Սա նույնպես գյուղացու համար քիչ նշանակութիւն չունի: Վարքան արագ և լավ կը զարգանա մեր պետական արդյունաբերութիւնը, ալնքան ել գյուղացիութիւն համար եծան կը լինեն և գյուղացին ալելի լիովին կը կարողանա բավարարել իր կարիքները: Արդյունաբերութիւն աճումը նշանակում է պրոլետարիատի աճումը, նրա գնողական ընդունակութիւն ալելացումը, վորը գյուղատնտեսական մթերքների համար վաճառման շուկան ընդարձակում է:

Յեզ վերջապես ներքին առևտրի մենավաճառութիւն շնորհիվ մեր պետութիւնը հասավ նրան, վոր մեր արտա-

հանութիւնը գերակշռում է ներմուծմանը: Իսկ սա նշանակում է, վոր մեր վոսկին վոշ միայն արտասահման չի արտահանվում, այլ ընդհակառակը ալնտեղից մենք ստանում ենք հաստատուն և վոսկի վալլումա: Սա ոգնում է մեզ կրճատել տուրքերը, սահմանել հաստատուն փողեր և առողջացնել ամբողջ ժողովրդական տնտեսութիւնը, խորհրդալին ֆինանսները, վոր ի հարկե, առաջին հերթին ոգուտ է բերում գյուղական տնտեսութիւնը:

ՀԼԿՅԵՄ ԲՈԼՈՐ ԳԱՎԱՍՏՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԳԱՎԱԶՆՈՒՍՎԱՐՆԵՐԻՆ

Կուսակցութիւն ՚3 ըզ համագումարը գյուղում տարվելիք կուլտուր-կրթական աշխատանքների կենտրոնը սահմանեց խրճիթ-ընթերցարանը: Համաձայն այս վորոշման ամբողջ լուսավորական աշխատանքը, վորը տարվում է գյուղում զանազան կազմակերպութիւնների կողմից պետք է կենտրոնացվի խրճիթ-ընթերցարանի շուրջը և տարվի վերջինիս ղեկավարութիւնը: Մեր բլիշների աշխատանքների մեջ աշխատանքը խրճիթ-ընթերցարանում արգեն խոշոր տեղ է գրավում. այծմ այդ աշխատանքները պետք է ալելի ևս ուժեղացվեն: Ամբողջ ալն աշխատանք, վորը սանում է մեր բլիշը անկուսակցական լերիսասարդութիւն յեզ հասակավոր գյուղացիութիւն մեջ. պետք է սարվի խրճիթ-ընթերցարանների միջոցով:

Ահա յերնելով սրանից, կենտրոնական կոմիտեն և Բաղդուստիւմարը անհրաժեշտ են համարում տալ հետեյալ հուցմունքները:

1. Ամեն մի գյուղական ՀԼԿՅԵՄ բլիշ պետք է աճենայն կերպ աշակցի կոմբլիշին և խրճիթ-ընթերցարանի վարչութիւնը ղեկավարելու խրճիթ-ընթերցարանների աշխատանքները: Այն գյուղերում, ուր կոմբլիշներ չկան, խրճիթ-ընթերցարանների ամբողջ աշխատանքները տանում են ԼԿՅԵՄ բլիշները խրճիթ-ընթերցարանների վար-

չության հետ միասին շրջուահրահանգչի և քաղուսովարի շրջահրահանգչի ղեկավարությամբ:

2. Շրջանային որինակելի խրճիթ-ընթերցարանների վարչության մեջ (վորը բաղկացած է 7 հոգուց և միաժամանակ հանդիսանալու յե շրջանային կենտրոնական քաղուսովարչություն, այսինքն ղեկավարում է ամբողջ շրջանի քաղուսաշխատանքը) անհրաժեշտ է մտցնել ԼԿՅՆՄ՝ շրջահրահանգչին և մի ներկայացուցիչ տեղական ԼԿՅՆՄ բՆԻՆից:

3. Շարքային խրճիթ-ընթերցարանների վարչությունը բաղկացած է հինգ (5) հոգուց, վորտեղ անպայման մտնում է տեղի Կոմյերիտմիության բՆԻՆի ներկայացուցիչը:

4. Գավթաղուսովարները պետք է մեծ ուշադրություն հատկացնեն ԼԿՅՆՄ գյուղբՆԻՆներին և ամեն կերպ ոգտագործեն խրճիթ-ընթերցարաններում տարվելիք աշխատանքների համար՝ ԿՅՆՄ գավկոմներին հետ միասին ղեկավարելով այդ աշխատանքները և տալով ցուցմունքներ:

5. Շատ տեղերում նկատվող Կոմյերիտմիության բՆԻՆների ձգտումը, դարձնել խրճիթ-ընթերցարանները յերիտակումբներ, վորոնք ծառայեն միայն յերիտաօրդությանը, միանգամայն սխալ է և պետք է այդ արմատից վերացնել: Խրճիթ-ընթերցարանների հիմնական և գլխավոր նպատակն է ոպատարկել նաև հասակավոր գյուղացիությանը և բավարարել նրա պահանջները:

6. Անհրաժեշտ է, վորպեսզի մեր բՆԻՆները ամեն կերպ աջակցեն խրճիթ-ընթերցարանների վարիչներին նրանց աշխատանքներում (բարձր ընթերցումներ, պատկերազիր կային): Խրճիթ-ընթերցարանների աշխատանքների ուժեղացման գործում նույնպես ԼԿՅՆՄ բՆԻՆները պետք է ամեն կերպ աջակցեն խրճիթ-ընթերցարանի վարչությանը:

7. Գյուղատնտեսական և բնագիտական խմբակներին ամբողջ աշխատանքները պետք է տարվեն խրճիթ-ընթերցարաններում, այդ խմբակների կազմակերպումը մշտնուժ է մեր ձմեռվա աշխատանքների մեջ՝ գրավելով այդ աշխատանքներին մեծ չափով անկուսակցականներին:

8. Խրճիթ-ընթերցարանի աշխատանքների մեջ հիմնական տեղ է գրավելու նայել տեղեկատու աշխատանքը, վորը կազմակերպելու և կանոնավորելու համար անհրաժեշտ է Կոմյերիտմիության բՆԻՆների ամենալայն աջակցությունը:

9. ՀԼԿՅՆՄ Կենտրոնական Կոմիտեն և Քաղուսովարի վարը առաջարկում են բոլոր համապատասխան կազմակերպություններին ամենալայն աջակցություն ցույց տալ խրճիթ-ընթերցարանի վարիչներին, ըստ հնարավորության աշխատելով առաջ բաշի ամենուրեք այդ աշխատանքներին Կոմյերիտմիության անդամներին:

ՀԼԿՅՆՄ Կենտկոմի Ագիտբաժնի վարիչ
(Ինչիկյան)

Քաղուսովարի նախագահ՝
(Քաջաղյան)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Քաղաքացիական թիզիոններ ՌԿԿ. 13-րդ համագումարին . . .	3
Խրճիթ-ընթերցարան և կարմիր անկյուններ . . .	9
Միասնական քաղաքականության . . .	10
Շրջաբերական № 42 . . .	14

ՔԱՂԼՈՒՍԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Քաղաքացիական թիզիոններ մի քանի մեթոդներ . . .	16
Ինչպես կազմակերպել տեղեկատու աշխատանքը . . .	23
Թերթի ընթերցումը խրճիթ-ընթերցարանում . . .	34

ԻՆՁ ԱՆԵԼ

Խրճիթ-ընթերցարանի որացույց . . .	40
Զանազան աշխատանքի նախագիծ . . .	44
Ինչ պետք է անի սանիտար հանձնաժողովը մալարիայի դեմ պայքարելիս . . .	46
Բանվորական աղումը և բանթղթակցի անելիքը . . .	47
Պատի լրալրի սխեմա . . .	53
Բողոքի և հարցման արկղներ . . .	59

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԶՐՈՒՅՑ

III-րդ կոմիտեների 5-րդ կոնգրեսը . . .	61
III-րդ կոմիտեների մասին համառոտ տեղեկություն . . .	72
Ինչ և արտաքին առևտրի պետական մենապաշտպանություն և ինչպիսիսի նշանակություն ունի դա գյուղացիության համար . . .	76

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Բոլոր Գավաղաղութաններին և ՀԿՅԵՄ. Գավաղաղութան . . .	79
Բովանդակություն . . .	

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Յերես 16.—«Քաղաքացիական թիզիոններ մի քանի մեթոդները» վերնագրից առաջ պետք է լինի մեծ վերնագիր՝ «Քաղաքացիական թիզիոններ» . . .	
Յերես 40.—«Խրճիթ-ընթերցարանի մի շաբաթվա որացույց» վերնագրից առաջ պետք է լինի մեծ վերնագիր՝ «Խճիթ» . . .	
Յերես 72.—«Ինչ և կոմունիստական խմբակներում» վերնագրից առաջ պետք է լինի մեծ վերնագիր՝ «III կոմ. Խմբակներում» մասին համառոտ տեղեկություն . . .	
Յերես 79.—«ՀԿՅԵՄ բոլոր գավաղաղութան և գավաղաղութաններին» վերնագրից առաջ պետք է լինի մեծ վերնագիր՝ «Շրջաբերական» . . .	

ՔԱՂԱՌԻՍԳԼԽՎ ԱՐԻ ՀՐԱՏԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Մալարիա—(4 էջ) սպառված
2. Ինչ հիվանդությունն է տրախտման
և ինչպես կովել նրա դեմ (4 էջ) »
3. Գինու տակառի հիվանդությունը և
նրա բժշկությունը (4 էջ) »
4. Բերնի խոռոչը և նրա առողջապահությունը
(4 էջ) »
5. Գավաղյուսկարների I համագումարը (27 էջ) »
6. Ֆեկուլցենկո.— Գրադարանագիտություն
այրենարան (42 էջ) »
7. Գրագետ.— Այրենարան մեծահասակների
համար II հրատարակ. 20 կոպ. »
8. Ա. խասանգ.— Ընթերցարան կիսագրա-
դետների համար 60 կոպ.
9. Ա. կումբային ուղղեցույց (82 էջ)
10. Քաղյուսկարիչների առաջին կոնֆերանսի
վերոշումները (27 էջ)

ԱԳԻՏ ՊԻՅԵՍԱՆԵՐ

- 11 ՅԵ. Բայնիս վոլկով —(25 էջ) 1 գործ. 10 կոպ.
սպառված
12. Ռեյսներ.— Համաշխարհային
բորսա (18 էջ) 1 գործ. 10 կոպ. սպառված
13. » — Յերեք Քրիստոս 1 գործ.
(18 էջ) 10 » սպառված
14. Չալայա.— Կատյա Չուգովա 3 գործ.
(32 էջ) 25 »
15. Կրաուզե.— Նորից մարտիկների
շարքերում 2 գործ. (24 էջ) 15
16. » — Գոյություն կովում 1 գործ.
(24 էջ.) « 15
- 17 Գ. մահարի.— 3 ազիտ ոպերետ 3 գործ.
(54 էջ.) 30 կոպ.
18. Ա. վարդանյան.— Տգիտություն զոհեր 3 գործ.
(68 էջ) 70 կոպ.
19. Խոհ.— Ընթերցարանի որամատյան
20. Խրճիթ ընթերցարանի ժողովածու (81 էջ.) 30 կոպ.

Տպագրվում է գրագրանցների որամատյան

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0231990

52.727

1

257